Reykjanesbraut - Bústaðavegur

Fornleifaskrá

Anna Lísa Guðmundsdóttir
Margrét Björk Magnúsdóttir

Reykjavík 2024

Borgarsögusafn Reykjavíkur
Skýrsla nr. 235

Borgarsögusafn
Reykjavíkur

Reykjanesbraut - Bústaðavegur

Fornleifaskrá

Anna Lísa Guðmundsdóttir
Margrét Björk Magnúsdóttir

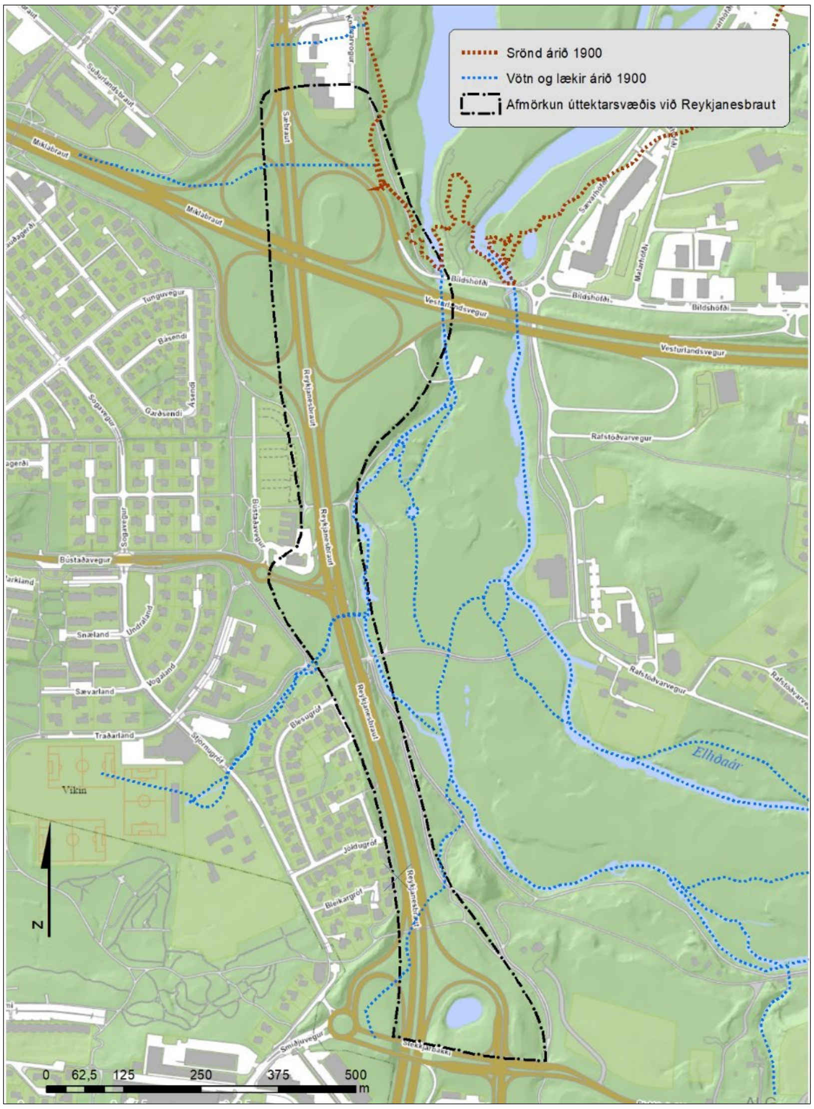

Reykjavík 2024

Borgarsögusafn Reykjavíkur
Skýrsla nr. 235

Borgarsögusafn
Reykjavíkur

Unnið að beiðni Eflu.

Skýrslur Borgarsögusafns Reykjavíkur.
Ábyrgðarmaður: María Karen Sigurðardóttir, deildarstjóri minjavörslu og rannsókna, Borgarsögusafni Reykjavíkur.

© Borgarsögusafn Reykjavíkur
Anna Lísa Guðmundsdóttir
Margrét Björk Magnúsdóttir

Mynd á forsíðu:
Búrfoss í Elliðaánum. Maður á hesti úti í ánni á vaðinu. Horft yfir Blesugrófarmela og Blesugróf, um 1900. Ljósmyndasafn Reykjavíkur: 200 5 24-18. Ljósmyndari Sigfús Eymundsson.

Borgarsögusafn Reykjavíkur
Skýrsla nr. 235
Reykjavík 2024
Öll réttindi áskilin.

Borgarsögusafn
Reykjavíkur

Borgarsögusafn Reykjavíkur

Efnisyfirlit

Formáli ...3

1. Saga svæðisins...4

1.1 Staðhættir og örnefni...5

1.2 Í landi Klepps, Bústaða og Breiðholts...7

1.2.1 Þjóðleiðin yfir Elliðaár...7

1.2.2 Sand- og grjótnám...9

1.2.3 Yngri byggð við Reykjanesbraut...10

2. Almennt um verndun menningarminja...10

3. Tilgangur og aðferðafræði við skráningu fornleifa, mannvirkja og yngri minja...12

4. Fornleifaskrá og varðveislumat fyrir fornleifar, mannvirki og yngri minjar...14

4.1 Skrá yfir fornleifar við Reykjanesbraut - Bústaðaveg...14

Breiðholt 218-26 Bústaðarlaug...17

Breiðholt 218-163 Læknisleið...18

Kleppur 231-69 Markalækur...19

Kleppur 231-74 Biskupagata...19

Bústaðir 232-18 Skeiðvöllur...20

Bústaðir 232-23 Elliðaárbrú...20

Bústaðir 232-37 Almenningsvöð...21

Bústaðir 232-76 Vatnsveituvegur...22

Bústaðir 232-77 Bústaðavegur hin forni...22

Bústaðir 232-85 Suðurlandsbraut...24

Bústaðir 232-86 Vað...24

Bústaðir 232-156 Leið...25

4.2 Skrá yfir yngri minjar Reykjanesbraut – Bústaðaveg...26

Breiðholt 218-62 Hús í Blesugróf...26

Breiðholt 218-102 Bakkakot í Blesugróf...26

Breiðholt 218-103 Laugarfell í Blesugróf...26

Breiðholt 218-104 Lækjarbugur í Blesugróf...26

Breiðholt 218-106 Lækjartún í Blesugróf...27

Breiðholt 218-107 Lækjarhvoll í Blesugróf...27

Breiðholt 218-108 Lækjarbrekka í Blesugróf...28

Breiðholt 218-110 Klöpp í Blesugróf...28

Kleppur 231-57 Útskálar við Elliðavog...29

Bústaðir 232-15 Camp Pony Track 30
Bústaðir 232-55 Sandhóll í Blesugróf 31
Bústaðir 232-56 Eystrihóll í Blesugróf 31
Bústaðir 232-57 Sandskeið í Blesugróf 31
Bústaðir 232-58 Garðstunga í Blesugróf 32
Bústaðir 232-59 Grund í Blesugróf 32
Bústaðir 232-60 Hús Ingimars Þorsteinssonar í Blesugróf 33
Bústaðir 232-61 Veðbanki og geymsluhús 33
Bústaðir 232-62 Reykjaæð 34
Bústaðir 232-66 Íbúðarhús 35
Bústaðir 232-67 Gömlu Fákshúsin 35
Bústaðir 232-70 Heiði í Blesugróf 36
Bústaðir 232-71 Tunga í Blesugróf 36
Bústaðir 232-72 Snæland í Blesugróf 37
Bústaðir 232-81 Náma 37
Bústaðir 232-88 Elliðaárbrú vestari 38
Bústaðir 232-155 Nesti við Elliðaárvog 39
Bústaðir 232-156 Náma 40
4.3 Varðveislumat fyrir fornleifar, mannvirki og yngri minjar 41
4.3.1 Grunnástand umhverfisþátta 43
4.3.2 Umhverfisáhrif 43
4.3.3 Niðurlag 43
5. Heimildir 44
Viðauki 1 47
Minjatafla með hættumati og mótvægisaðgerðum 47
Minjakort 49

Formáli

Hér fer á eftir skráning fornleifa, mannvirkja og yngri minja á svæði sem er tekið út vegna umhverfismats á fyrirhuguðum framkvæmdum við gatnamót Reykjanesbrautar – Bústaðavegar.[1] Sá hluti Reykjanesbrautar sem framkvæmdin nær til, liggur frá Súðavogi að mislægum gatnamótum við Stekkjarbakka. Gatnamót Bústaðavegar og Reykjanesbrautar eru innan þessa vegkafla, fyrirhugað framkvæmdasvæði og næsta nágrenni þess má sjá á mynd 1. Svæðið er um 25 ha að stærð.

Skráningin er unnin að beiðni verkfræðistofunnar Eflu. Skráningin átti auk þess að uppfylla kröfur um skráningu vegna breytinga á aðalskipulagi og deiliskipulagi.

Fyrirliggjandi skráningar á svæðinu eru í eftirfarandi skýrslum:

- *Byggðakönnun: Borgarhluti 5 – Háleiti,* skýrsla Minjasafns Reykjavíkur nr. 163, 2013.
- *Elliðaárdalur: Svæðið norðan Stekkjarbakka,* skýrsla Borgarsögusafns nr. 182, 2017.
- *Bústaðavegur 151-153, Húsaskrá og varðveislumat, Fornleifaskrá.* Bréf til skipulagsfulltrúa 28. september 2018.
- *Elliðaárdalur: Fornleifaskrá og húsakönnun,* skýrsla Borgarsögusafns nr. 203, 2020.
- *Ártúnshöfði: Fornleifaskrá,* skýrsla Borgarsögusafns nr. 212, 2021

Sá hluti fornleifaskráningar og niðurstöður sem birtast í þessari skýrslu byggja á ofangreindum skýrslum og er skráningin endurskoðuð miðað við kröfur um skráningu fornleifa fyrir mat á umhverfisáhrifum, breytingu á aðal- og deiliskipulagi í samræmi við ákvæði í lögum um menningarminjar nr. 80/2012, og reglum um skráningu jarðfastra menningarminja vegna skipulags og framkvæmda nr. 620.[2] Minjastofnun úthlutar skráningaraðilum verkefnanúmeri og hefur þessi skráning hlotið númerið **3162**. Vettvangsrannsókn fór fram 25.5.24. Kort og teikningar voru unnin á grunna Landsupplýsingakerfis Reykjavíkurborgar (LUKR) í tölvuforritinu ArcMap.

Borgarsögusafn Reykjavíkur, áður Minjasafn Reykjavíkur, hefur um árabil gert fornleifaskráningar samkvæmt ákvæðum um skráningu menningarminja í **lögum um menningarminjar nr. 80/2012** sem tóku gildi 1. janúar 2013. Fjallað er um skráningu vegna skipulags í 16. gr. þar sem segir að skráning fornleifa, húsa og mannvirkja skuli fara fram áður en gengið er frá aðalskipulagi eða deiliskipulagi og að skráning skuli „ætíð fara fram á vettvangi“ áður en deiliskipulag er afgreitt eða áður en gefið er út leyfi til framkvæmda.[3] Fornleifaskráning er fornleifarannsókn án jarðrasks og felst í heimilda- og vettvangskönnun á minjum á tilteknu svæði, lýsingu á staðháttum og ástandi og gerð minjanna, mati á aldri þeirra, hlutverki og tegund, ásamt varðveislumati.

Júní 2024
María Karen Sigurðardóttir
deildarstjóri minjavörslu og rannsókna
Borgarsögusafni Reykjavíkur

---

[1] Skipulagsstofnun. Matsáætlun Reykjanesbraut – Bústaðarvegur með tilliti til Borgarlínu. Matsáætlun 3.3.2023. https://www.skipulag.is/media/attachments/matsaaetlun-Reykjanesb-Bustadavegur-m.t.t.-Borgarlinu.pdf

[2] Minjastofnun Íslands. Skráningarstaðlar fornleifa, 2013. Lög um menningarminjar nr. 80/2012. Reglur um skráningu jarðfastra menningarminja vegna skipulags og framkvæmda nr. 620/2019: https://www.stjornartidindi.is/Advert.aspx?RecordID=b16a0ee3-05fb-42fd-ac95-eec0e082284b

[3] Lög um menningarminjar nr. 80/2012. Tóku gildi 1. janúar 2013.

1. Saga svæðisins

Til umfjöllunar er svæði sem tekur til hluta Reykjanesbrautar sem liggur frá Súðarvogi að mislægum gatnamótum við Stekkjarbakka. Gatnamót Bústaðavegar og Reykjanesbrautar eru innan þess vegkafla, sjá afmörkun á mynd 1.

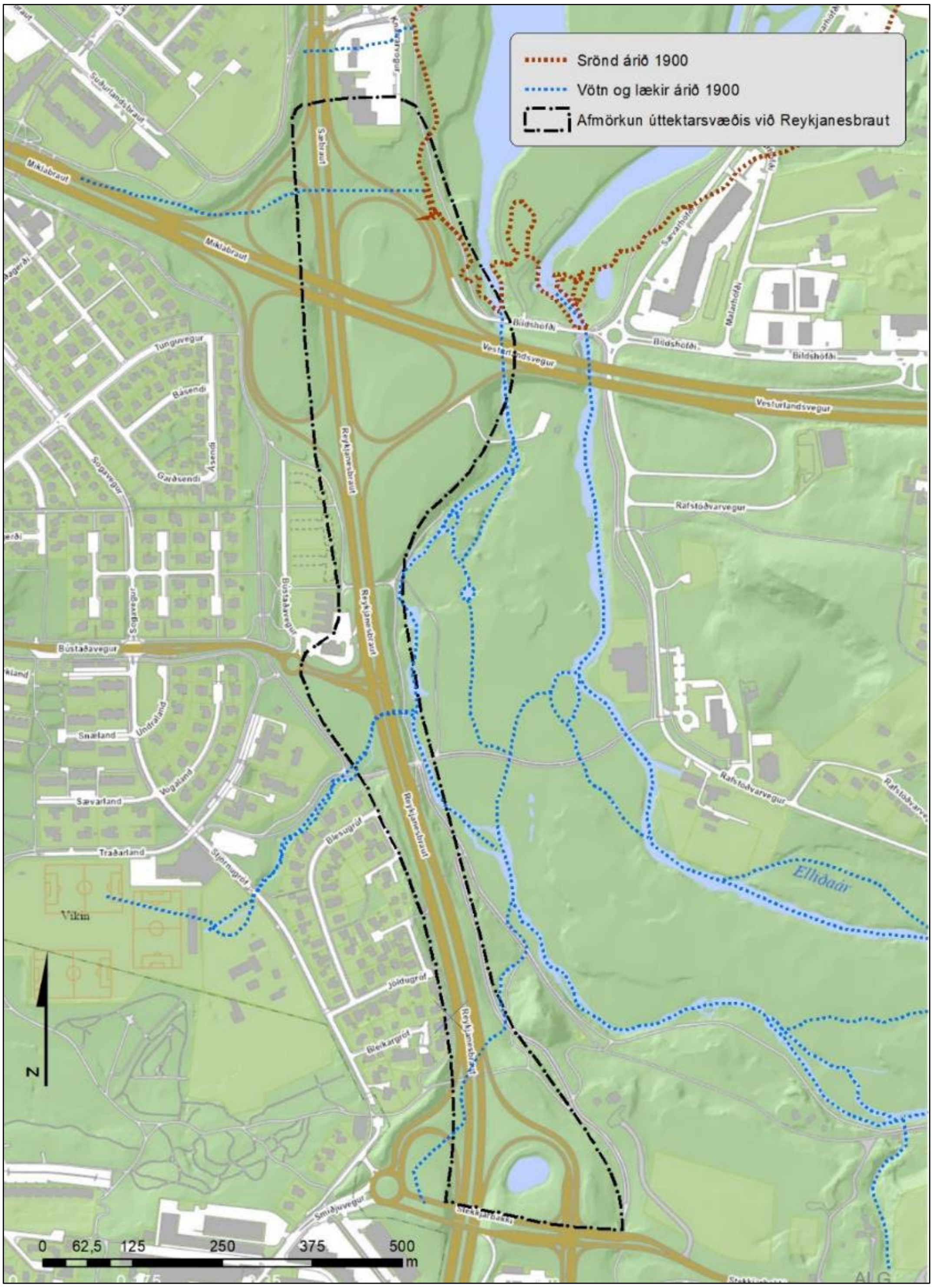

Mynd 1. Reykjanesbraut, úttektarsvæðið er afmarkað með svartri brotalínu.[4]

[4] *Borgarsögusafn*. Kort unnið á grunn úr Landupplýsingakerfi Reykjavíkur (LUKR). Kortavinnsla ALG.

1.1 Staðhættir og örnefni

Landsvæðið sem núverandi borgarland Reykjavíkur nær yfir skiptist á öldum áður upp í jarðir lögbýla. Það landsvæði sem nú er skilgreint sem *Reykjanesbraut* tilheyrði áður að mestu þremur bújörðum, Kleppi, Bústöðum og Breiðholti, sjá mynd 2.

Svæðið einkennist af mýrum og fornum ísaldareyrum sem voru sundurgrafnar vegna malarnáms. Svæðið er nú að mestu umferðarmannvirki.

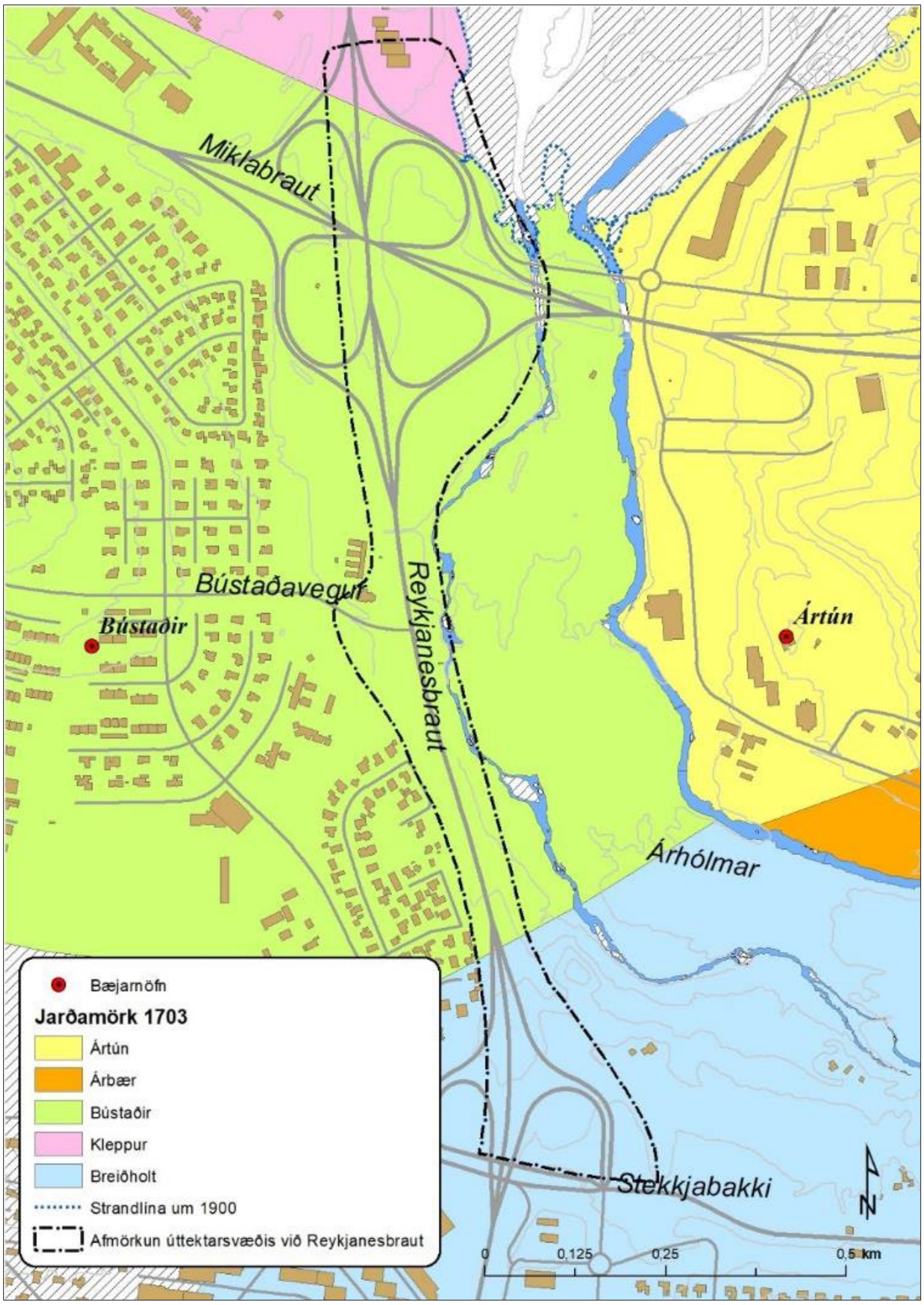

Mynd 2. Landamerki lögbýlanna eins og þau voru árið 1703. Skástrikuð svæðin við Elliðaárósa eru uppfyllingar.[5]

---

[5] *Borgarsögusafn*. Kort unnið á grunn úr Landupplýsingakerfi Reykjavíkur (LUKR). Kortavinnsla ALG.

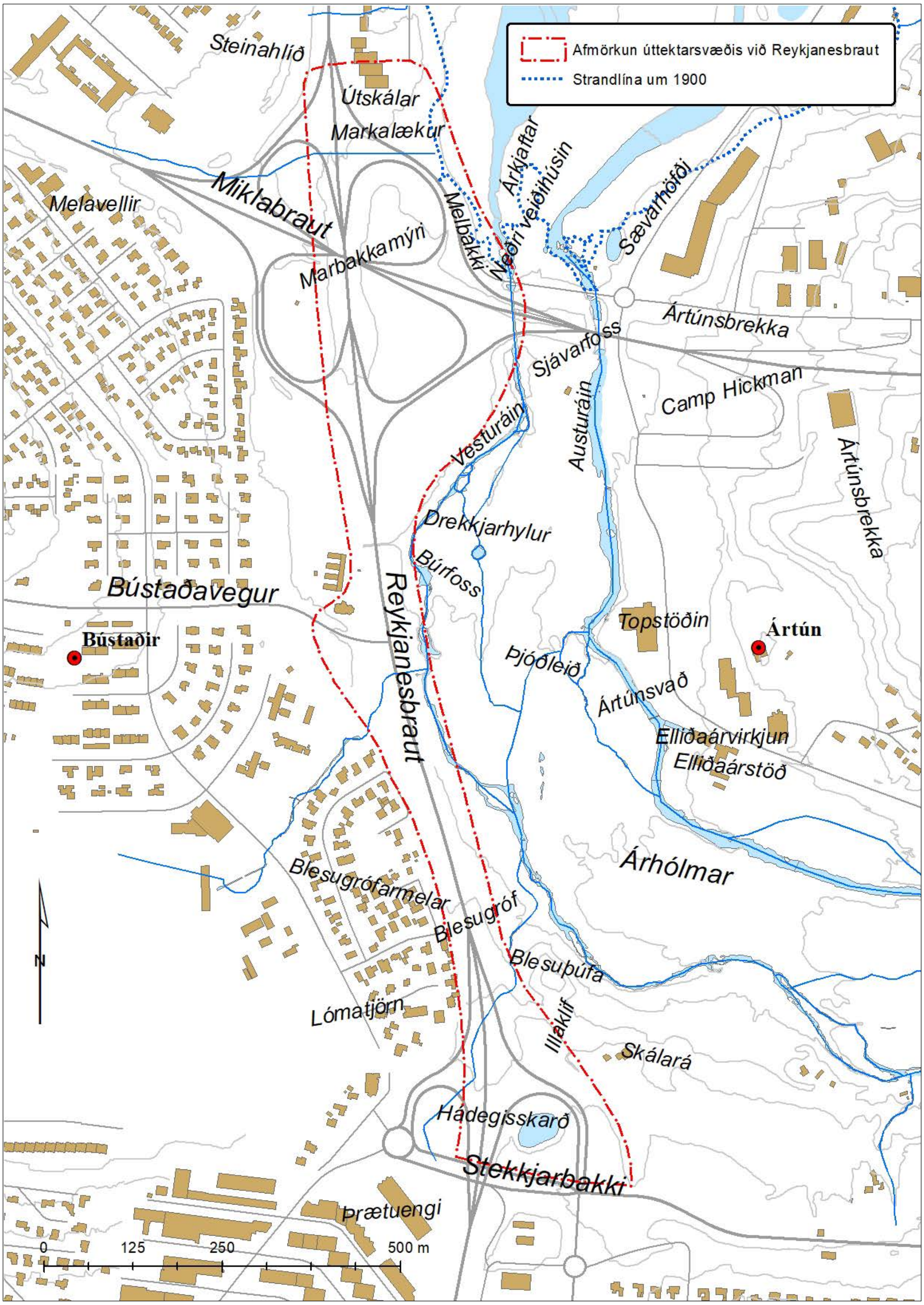

Mynd 3. Örnefni í gamla bæjarlandinu við Reykjanesbraut.[6]

---

[6] *Borgarsögusafn*. Kort unnið á grunn úr Landupplýsingakerfi Reykjavíkur (LUKR). Örnefnaskrár: Nafnið.is.

Fyrir botni Elliðaárvogs eru ósar *Elliðaánna* sem renna nú eftir manngerðum rásum til sjávar. *Markalækur* var afrennsli frá Sogamýri og landamerki á milli Klepps og Bústaða. Í landi Bústaða var þá *Melbakkamýri* þar sem nú eru mislæg gatnamót Miklubrautar og Reykjanesbrautar.[7] Austast með Reykjanesbraut er svo Elliðaárdalur, eftir Bústaðavegi lá gamla þjóðleiðin frá Öskjuhlíð að Bústöðum og áfram yfir Elliðaár austan við Ártún. Á mörkum jarðanna Breiðholts og Bústaða, vestan og sunnan með Elliðaánum, voru *Blesugrófarmelar* gamlir ísaldarmelar, *Blesugrófin* var gil eða gróf inn í melana.[8] Á Blesugrófarmelum byggðist síðan upp hverfi sem nefnt var Blesugróf og er það nú vestan við Reykjanesbraut, en hluti fór undir núverandi Reykjanesbraut. Gömlu ísaldareyrarnar voru áður nýttar til malartekju að hluta á því svæði sem nú er til skoðunar.

1.2 Í landi Klepps, Bústaða og Breiðholts

1.2.1 Þjóðleiðin yfir Elliðaár

Vegna legu í bæjarlandinu hafa þjóðleiðir og síðar umferðaræðar sett svip sinn á sunnanvert svæðið. Vegna þess hve mýrarnar voru víðlendar umhverfis Reykjavík var greiðasta leiðin frá kaupstaðnum um holtin. Elst var þjóðleiðin sem lá frá Skólavörðuholti um Öskjuhlíð og Bústaðaholt (232-77), yfir vaðið á Elliðaám sunnan við Ártún og að Árbæ, en þar skiptist leiðin í þrennt samkvæmt korti frá árinu 1831, sjá mynd 4.

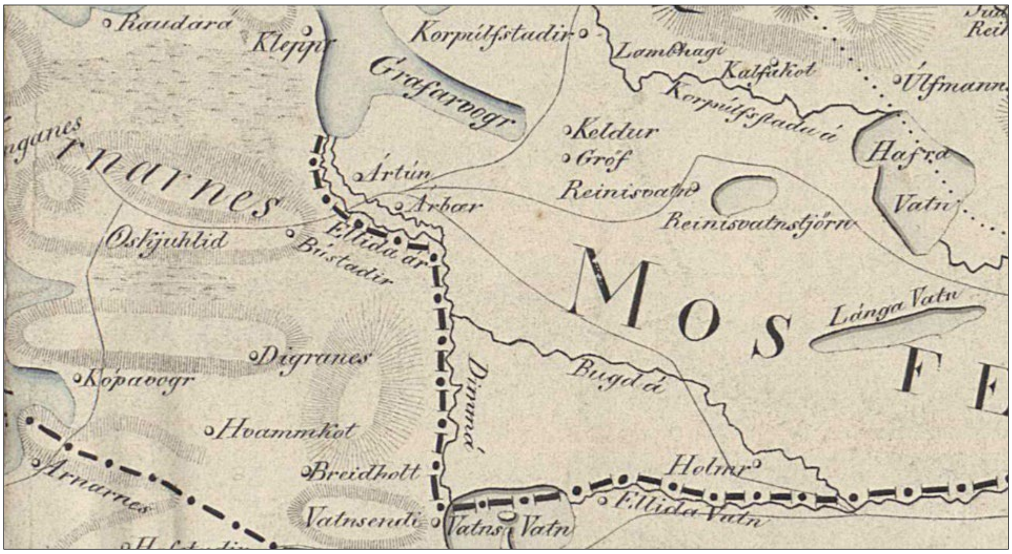

Mynd 4. Þjóðleiðin (232-77) er merkt inn á kort frá árinu 1831, lá norðan við Bústaði austur yfir Elliðaár, á vaði austan við Ártún og að Árbæ, en þar skiptist leiðin upp í þrennt.[9]

Einar S. Arnalds, *Reykjavík: Sögustaður við Sund*, 4. bindi, bls.175 og184–185 (kort Guðlaugs R. Guðmundssonar); Kort Benedikts Gröndal af Elliðaánum 1880. Merkingar og kortavinnsla: Anna Lísa Guðmundsdóttir.

[7] Guðlaugur R. Guðmundsson, „Örnefnalýsing Laugarness, Klepps og Rauðarár“. *Reykjavík. Miðstöð þjóðlífs*, bls. 304. – Einar S. Arnalds: *Reykjavík. Sögustaður við Sund*, 4. bindi, kort bls. 175.

[8] Nafnið.is. Örnefnaskrá Breiðholts Jónína Hafsteinsdóttir.

[9] *Landsbókasafn Íslands*. Íslandskort: Gullbríngu og Kjósar Sýsla, með nockrum parti af Árnessýslu, mæld og teiknað að tilhlutan ens íslenska Bókmentafélags, árið 1831. Höfundur Björn Gunnlaugsson.

Þjóðleiðin (232-77) eftir Bústaðaholti var aðalvegurinn austur úr bænum þar til byggðar voru tvær brýr yfir Elliðaár árið 1883 og nýr vegur var lagður í framhaldi af Laugavegi norður fyrir Grensás og Sogamýri, sem ýmist var nefndur Suðurlandsvegur eða *Suðurlandsbraut* (232-85).

Á árunum 1919-1920 voru brýrnar yfir Elliðaár endurnýjaðar, en vegurinn (232-85) lá eins. Í þriðja sinn, eða árið 1941, voru brýrnar endurnýjaðar, þá voru brýrnar steyptar að mestu. Vestari brúin var þá byggð á ný til móts við þá eystri og við það fór hlykkurinn af veginum og nýr vegur var lagður (232-88).[10] Eystri brúin var auk þess rétt af. Gamla og nýja brúin sitja nú á sama stöpli að austan, en gamli hlutinn er notaður sem göngubrú.

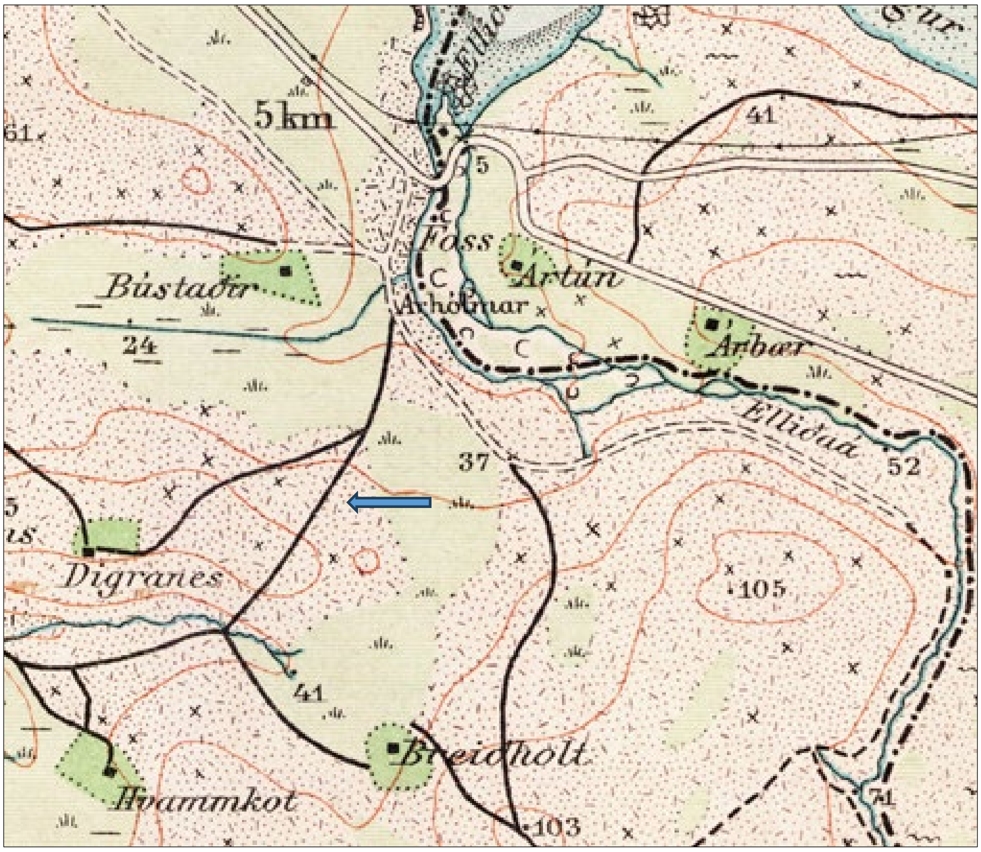

Mynd 5. Vegir og slóðar á svæðinu árið 1909. Þá lágu frá eystri brúnni yfir Elliðaár (323-22) tveir vagnavegir (tvöfaldar brotalínur), forverar Suðurlandsvegar og Vesturlandsvegar. Þessir vegir komu í stað fornu þjóðleiðanna/slóða sem lágu á milli bæja (svartar einfaldar línur). Blá píla bendir á Læknisleið (218-163).[11]

Aðrir slóðar eða leiðir sem hér koma við sögu er Biskupaleið (231-74), gömul gata sem lá frá vaðinu yfir Elliðaár og út með sjónum að Kleppi og Laugarnesi, en þar bjó biskup á árunum 1826-1856.[12]

[10] Árni Hjartarson, Helgi M. Sigurðsson og Reynir Vilhjálmsson, *Elliðaárdalur. Land og saga*, bls. 82-83.

[11] *Landmælingar Íslands*. Herforingjaráðskort. Generalstabens topografiske Afdeling. Kjöbenhavn 1909. 1:5000: Reykjavík. 27 Reykjavík N.A.

[12] Guðlaugur R. Guðmundsson, „Örnefnalýsing Laugarness, Klepps og Rauðarár“. *Reykjavík. Miðstöð þjóðlífs*, bls. 304.

Vatnsveituvegur (232-76) var lagður um 1909 frá Suðurlandsbraut og með Elliðaánum að Gvendarbrunnum við Elliðavatn. Hluti af veginum er innan úttektarsvæðis.

Læknisleið eða forn götuslóði Álftnesinga (218-63), lá frá vaðinu yfir Kópavogslæk yfir hálsinn að Meltungu og í Blesugróf að Álftnesingavaði.

1.2.2 Sand- og grjótnám

Með aukinni þörf á byggingarefni voru opnaðar sand- og malarnámur í landi Bústaða fyrir 1947.[13] Tekin var möl úr gömlu ísaldaráreyrunum þar sem Blesugrófarmelar voru við Vatnsveituveg.

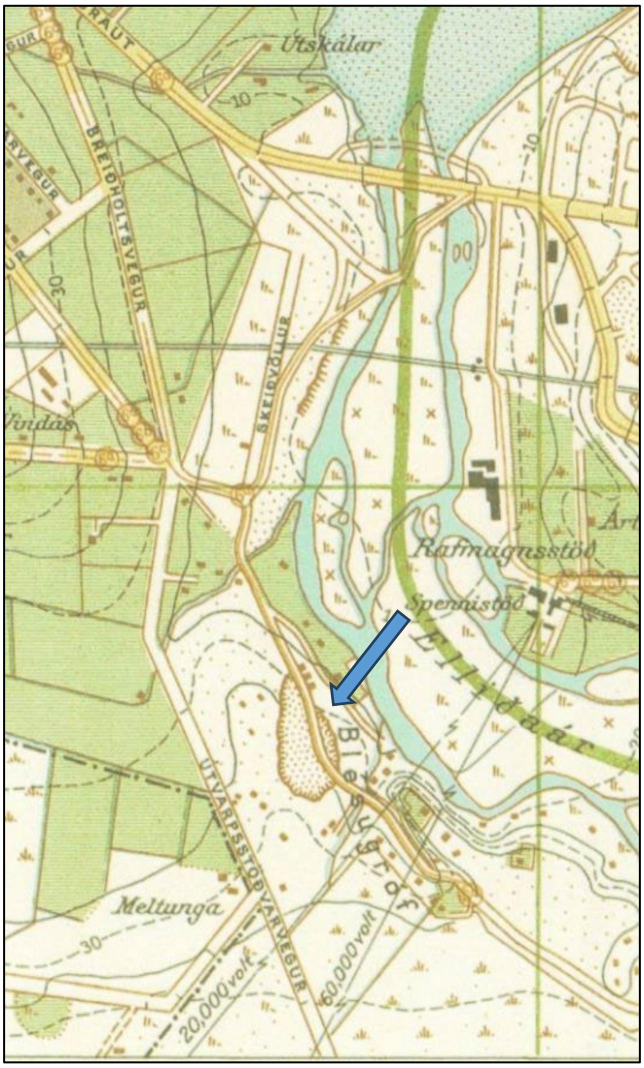

Mynd 6. Malarnámur voru beggja vegna við Vatnsveituveg (232-76) á Blesugrófarmelum þar sem síðar reis íbúðarhverfið Blesugróf, blá píla bendir á námuna. Hluti af korti frá árinu 1947.[14]

[13] *Borgarsögusafn*. Korta- og uppdráttasafn. Kort af Reykjavík, Seltjarnarnesi og Kópavogskaupstað 1947 (hluti), teiknað af Ágústi Böðvarssyni. Prentað eintak.

[14] *Borgarsögusafn*. Korta- og uppdráttasafn. Kort af Reykjavík, Seltjarnarnesi og Kópavogskaupstað 1947 (hluti), teiknað af Ágústi Böðvarssyni. Prentað eintak.

1.2.3 Yngri byggð við Reykjanesbraut

Samhliða því að Vatnsveituvegur var gerður fór byggðin að teygja sig upp með honum. Elstar voru byggingar og mannvirki sem tilheyrðu skeiðvellinum en í Blesugróf og nágrenni tóku að rísa sumarbústaðir og lítil íveruhús á kreppuárunum, um og upp úr 1930, sum á erfðafestulöndum (Bústaðablettir 1-10) en önnur á óútvísuðu landi. Um svæðið lá þá áðurnefndur Vatnsveituvegur, frá Suðurlandsbraut og áfram sunnan með Elliðaánum. Árið 1932 var einnig lagður malarvegur vestan með Blesugrófarmelum alla leið að útvarpsstöðinni á Vatnsendahvarfi og var nyrsti hluti hans kallaður *Breiðholtsvegur* (að hluta þar sem nú er gatan Stjörnugróf) og í framhaldi var hann kallaður *Útvarpsstöðvarvegur*. Á stríðsárunum voru tvö herskálahverfi á svæðinu, annað á Blesugrófarmelum New Mercur Camp og annað Camp Pony Track (232-15) við norðurendana á skeiðbrautinni. Hverfið sem byggðist upp á Blesugrófarmelum var annaðhvort nefnt Blesugróf eða Breiðholtshverfi. Eftir 1970 var stór hluti af húsunum rifin, meðal annars til að rýma fyrir Reykjanesbraut en allmörg standa enn, einkum vestan Reykjanesbrautar þar sem götur fengu árið 1962 nöfnin Bleikargróf, Blesugróf (áður B-gata), Jöldugróf og Stjörnugróf (áður A-gata). Einnig voru í Blesugrófarhverfinu C-gata og D-gata.[15]

2. Almennt um verndun menningarminja

Samkvæmt lögum um menningarminjar nr. 80/2012 fer mennta- og menningarmálaráðherra með yfirstjórn verndunar og vörslu menningarminja í landinu. Tilgangur laganna er að stuðla að verndun menningarminja og tryggja að íslenskum menningararfi verði skilað óspilltum til komandi kynslóða. Lögin eiga jafnframt að tryggja eftir föngum varðveislu menningarminja í eigin umhverfi.

Minjastofnun Íslands, sem er ríkisstofnun undir yfirstjórn ráðherra, annast framkvæmd laganna. Samkvæmt 16. gr. laganna skal skrá fornleifar, hús og mannvirki áður en gengið er frá aðalskipulagi eða deiliskipulagi.[16] Auk umhverfismats framkvæmda og áætlana.[17]

Menningarminjar teljast ummerki um sögu þjóðarinnar, svo sem fornminjar, menningar- og búsetulandslag, kirkjugripir og minningarmörk, hús og önnur mannvirki, skip og bátar, samgöngutæki, listmunir og nytjahlutir, svo og myndir og aðrar heimildir um menningarsögu þjóðarinnar. Lögin taka einnig til staða sem tengjast menningarsögu. Um friðun og friðlýsingu er fjallað í 5. gr. laganna:

> Friðun felur í sér sjálfkrafa verndun fornminja, húsa og mannvirkja á grundvelli aldurs þeirra, samkvæmt nánari fyrirmælum laga þessara. … Friðlýsing fornleifa, húsa og mannvirkja getur falið í sér kvöð sem þinglýst er á fasteign og hefur þann tilgang að tryggja sem best varðveislu menningarminja.

Friðlýsing er síðan nánar útfærð í 18. gr. laganna en samkvæmt þeim skal Minjastofnun Íslands hafa samráð við skipulagsyfirvöld þess landsvæðis sem menningarminjar tilheyra þegar fjallað er um friðlýsingu þeirra.

---

[15] Guðjón Friðriksson, Alfræði Reykjavíkur, https://archive.ph/, leitarorð Blesugróf.
[16] Lög um menningarminjar 2012 - nr. 80 - 29. júní. Tóku gildi 1. janúar 2013.
[17] Lög um umhverfismat framkvæmda og áætlana 2021 - nr. 111 - 25. júní. Tóku gildi 1. sept. 2021.

> Friðlýsa má fornleifar, skip og báta, svo og hús og mannvirki eða hluta þeirra, sem hafa menningarsögulegt, vísindalegt eða listrænt gildi. Friðlýsing getur náð til nánasta umhverfis hins friðlýsta minjastaðar, húss eða mannvirkis. Friðlýsa má samfelld svæði þar sem fleiri en einn minjastaður teljast hafa sérstakt menningarsögulegt gildi. Einnig má friðlýsa samstæður húsa sem hafa sama gildi og að framan greinir og gilda þá reglur friðlýsingar um hvert einstakt þeirra.

Samkvæmt lögum eru allar fornleifar friðhelgar og verndaðar gegn hvers kyns raski. Í 21. gr. laganna segir:

> Fornleifum, sbr. 3. mgr. 3. gr., jafnt þeim sem eru friðlýstar sem þjóðminjar og þeim sem njóta friðunar í krafti aldurs, má enginn, hvorki landeigandi, ábúandi, framkvæmdaraðili né nokkur annar, spilla, granda eða breyta, hylja, laga, aflaga eða flytja úr stað nema með leyfi Minjastofnunar Íslands.

Þetta á við um allar fornleifar, kunnar sem ókunnar, samanber 24. grein:

> Finnist fornminjar sem áður voru ókunnar, t.d. undir yfirborði jarðar, sjávar, vatns eða í jökli, skal skýra Minjastofnun Íslands frá fundinum svo fljótt sem unnt er. Sama skylda hvílir á landeiganda og ábúanda er þeir fá vitneskju um fundinn.

Fornminjar njóta friðunar nema annað sé ákveðið af Minjastofnun Íslands. Fornminjar eru annars vegar forngripir og hins vegar fornleifar. Fornleifar eru skilgreindar svo samkvæmt 3. gr. laganna:

> Fornleifar teljast hvers kyns mannvistarleifar, á landi, í jörðu, í jökli, sjó eða vatni, sem menn hafa gert eða mannaverk eru á og eru 100 ára og eldri, svo sem:
> **a.** búsetulandslag, skrúðgarðar og kirkjugarðar, byggðaleifar, bæjarstæði og bæjarleifar ásamt tilheyrandi leifum mannvirkja og öskuhauga, húsaleifar hvers kyns, svo sem leifar kirkna, bænhúsa, klaustra, þingstaða og búða, leifar af verbúðum, naustum og verslunarstöðum og byggðaleifar í hellum og skútum,
> **b**. vinnustaðir þar sem aflað var fanga, svo sem leifar af seljum, verstöðvum, bólum, mógröfum, kolagröfum og rauðablæstri,
> **c.** tún- og akurgerði, leifar rétta, áveitumannvirki og aðrar ræktunarminjar, svo og leifar eftir veiðar til sjávar og sveita,
> **d.** vegir og götur, leifar af stíflum, leifar af brúm og öðrum samgöngumannvirkjum, vöð, varir, leifar hafnarmannvirkja og bátalægi, slippir, ferjustaðir, kláfar, vörður og önnur vega- og siglingamerki ásamt kennileitum þeirra,
> **e.** virki og skansar og leifar af öðrum varnarmannvirkjum,
> **f.** þingstaðir, meintir hörgar, hof og vé, brunnar, uppsprettur, álagablettir og aðrir staðir og kennileiti sem tengjast siðum, venjum, þjóðtrú eða þjóðsagnahefð,
> **g.** áletranir, myndir eða önnur verksummerki af manna völdum í hellum eða skútum, á klettum, klöppum eða jarðföstum steinum og minningarmörk í kirkjugörðum,
> **h.** haugar, dysjar og aðrir greftrunarstaðir úr heiðnum eða kristnum sið,
> **i.** skipsflök eða hlutar þeirra.

Eitt markmið skráningar menningarminja; fornleifa, húsa og mannvirkja, er að koma í veg fyrir að þær verði fyrir raski eða skemmdum að nauðsynjalausu. Það er hagur þeirra sem stýra framkvæmdum að til sé yfirlit yfir menningarminjar á tilteknum svæðum og það fæst með skráningu minjanna.

Fornleifaskráning minnkar líkur á því að óvænt finnist fornleifar á svæðinu sem nauðsynlega verður að rannsaka. Björgunaruppgröftur sem unninn er vegna framkvæmda og undir þrýstingi frá framkvæmdaraðilum er ekki æskilegur frá sjónarmiði

fornleifafræðinnar. Fornleifaskráning sameinar því hagsmuni framkvæmdaraðila og fræðigreinarinnar. Almennt er æskilegast að framkvæmdum sé beint frá minjastöðum, því að þeir sem standa fyrir meiriháttar framkvæmdum bera kostnað af fornleifarannsóknum sem nauðsynlegar reynast þeirra vegna, samanber 28. grein:

> Framkvæmdaraðili greiðir kostnað við þær rannsóknir á fornleifum sem Minjastofnun Íslands ákveður að séu nauðsynlegar vegna fyrirhugaðra framkvæmda. Við allar umfangsmiklar framkvæmdir skal sá sem fyrir þeim stendur bera kostnað af nauðsynlegum rannsóknum og vettvangsskráningu fornleifa.

3. Tilgangur og aðferðafræði við skráningu fornleifa, mannvirkja og yngri minja

Borgarsögusafn Reykjavíkur heldur skrár yfir menningarminjar í Reykjavík, fornleifaskrá og húsaskrá, sem eru rafrænar skrár. Fornleifaskrá Reykjavíkur var fyrst gefin út árið 1995 og þá voru um 200 minjastaðir skráðir. Stöðugt er unnið að endurskoðun hennar og nú (2024) eru um 4000 minjastaðir skráðir. Fornleifaskráning er í raun skilyrði þess að hægt sé að vinna markvisst að varðveislu fornleifa.

Allar fornleifar eru skráðar í *Sarp* – menningarsögulegan gagnagrunn. Minjar eru skráðar eftir jörðum og þeirri jarðaskiptingu fylgt sem tíðkaðist um 1835-1845. Hver minjastaður fær þrískipt númer: í fyrsta lagi landsnúmer sem fasteignaskrá Þjóðskrár Íslands úthlutar, í öðru lagi jarðarnúmer fengið úr Jarðatali J. Johnsens frá 1847 og í þriðja lagi númer fornleifar, hlaupandi tölu innan jarðar. Hér eru einungis notaðar þær tvær síðastnefndu, dæmi: Ártún 263-1.

Fornleifaskrá þessi er unnin eftir skráningarstöðlum Minjastofnunar Íslands í samræmi við ákvæði laga um menningarminjar nr. 80/2012 og reglum um skráningu jarðfastra menningarminja vegna skipulags og framkvæmda.[18] Minjastofnun úthlutar skráningaraðilum verkefnanúmeri og hefur þessi skráning hlotið númerið **3162**.

Við skráningu fornleifa og annarra menningarminja er byrjað á að fara yfir ritheimildir og fyrri rannsóknir sem varða svæðið ásamt því að rýnt er í kort og loftmyndir sem vísað er til eftir því sem við á. Þessi skráning byggir að hluta til á eldri sögulegum úttektum ásamt vettvangsrannsókn sem felst í því að gengið er um viðkomandi svæði og minjar leitaðar uppi. Þar sem minjar eru sjáanlegar er staðháttum lýst, minjar mældar upp og ljósmyndaðar. Ef minjar sjást ekki á yfirborði eru þær skráðar sem **heimild**, *en á þeim stöðum eru líkur á því að minjar sé enn að finna í jörðu og geti komið í ljós við jarðrask*. Í lokin er vísað í þær heimildir sem hafa gefið tilefni til skráningar fornleifa. Þá er reynt að áætla út frá staðsetningu hvaða hlutverk minjar hafa haft og lagt mat á ástand þeirra.

Við staðsetningu á minjum er gömlum kortum og loftmyndum varpað (þær strekktar) á hnitsettan grunn sem sóttur er í Landsupplýsingakerfi Reykjavíkurborgar

---

[18] Minjastofnun Íslands, Skráningarstaðlar fornleifa, 2013. Lög um menningarminjar 80/2012. Reglur um skráningu jarðfastra menningarminja vegna skipulags og framkvæmda, nr. 620/2019. Oddgeir Isaksen; *Skil á fornleifaskráningargögnum. Landupplýsingagögn: Punktaskrár, línu- og flákagögn*. Minjastofnun Íslands. Leiðbeiningarit 1. Reykjavík 2013.

(LUKR) og þar eru minjarnar hnitsettar í kerfinu ISN 93 sem punktar. Ef minjarnar eru sýnilegar á yfirborði eru þær mældar inn á vettvangi.

Minjarnar eru flokkaðar eftir aldri sem er áætlaður út frá útliti og upplýsingum um sögu byggðar. Elstu minjarnar eru fornleifar 100 ára eða eldri í *rauðum flokki* og eru þær friðaðar og hafa 15 m friðhelgað svæði, þeim má enginn breyta, hylja eða raska. Yngri minjar eru merktar með gulum og grænum lit. Í *gulum flokki* eru minjar sem teljast ekki til friðaðra fornleifa en verða friðaðar fornleifar á næstu árum. Í *grænum flokki* eru yngri minjar frá því eftir 1935. Herminjar eru flokkaðar sérstaklega og merktar *bláum lit.* Þær eru frá árunum 1940-45 en sérstaklega er nú gætt að þeim minjum þar sem þær fara að verða fágætar á Reykjavíkursvæðinu.

Sýnilegar fornleifar á svæðinu er hluti af vegi (232-76) að gömlu Elliðaárbrúnni (232-23) og vað (232-86) á vestari Elliðaárkvíslinni. Yngri þekktar minjar geta leynst í jörðu. Öll kort í skýrslunni eru unnin á grunna Landupplýsingakerfis Reykjavíkurborgar (LUKR) í tölvuforritinu ArcMap og er hnitsetningin tekin upp úr þeim grunni.

Tafla 1. Aldursflokkun minja.

Flokkur	Tegundir minja	Litur flokks
1	Fornleifar, minjar 100 ára og eldri	● Rauður
2	Minjar frá 1925-1935	● Gulur
3	Minjar frá 1935 og yngri	● Grænn
4	Herminjar frá 1940 og yngri	● Blár

4. Fornleifaskrá og varðveislumat fyrir fornleifar, mannvirki og yngri minjar

4.1 Skrá yfir fornleifar við Reykjanesbraut - Bústaðaveg

Í þessum kafla er greint frá minjum á svæði sem er skilgreint sem Reykjanesbraut-Bústaðavegur.[19] Minjar eru skráðar undir jarðirnar Klepp, Bústaði og Breiðholt.

[19] Skipulagsstofnun. Matsáætlun Reykjanesbraut – Bústaðarvegur með tilliti til Borgarlínu. Matsáætlun 3.3.2023 https://www.skipulag.is/media/attachments/matsaaetlun-Reykjanesb-Bustadavegur-m.t.t.-Borgarlinu.pdf

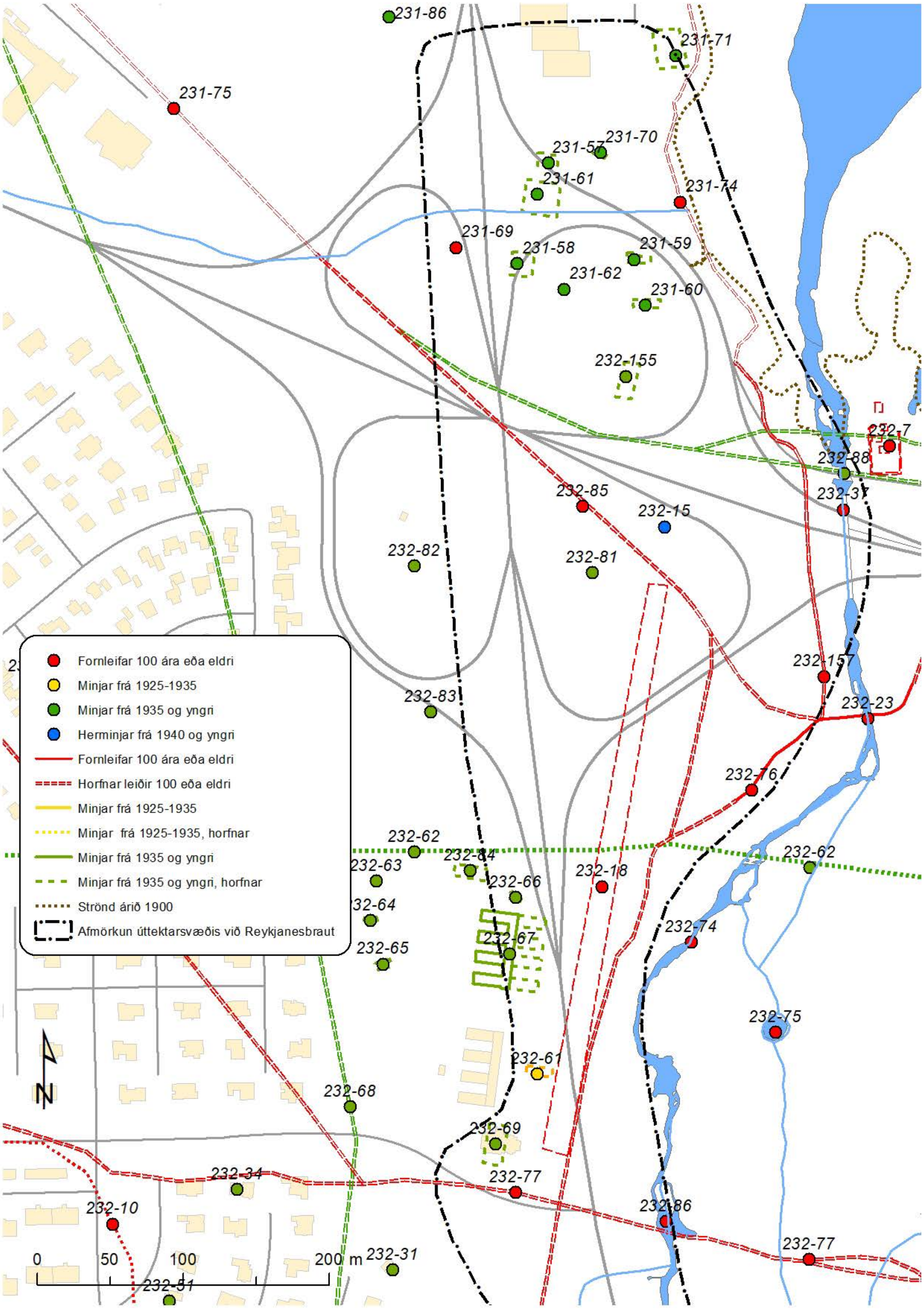

Mynd 7. Skráðar fornleifar, mannvirki og yngri minjar á nyrðri hluta skráningarsvæðisins.[20]

[20] Grunnur úr Landsupplýsingakerfi Reykjavíkur (LUKR). Borgarvefsjá. Vefslóð: http://lukr-01 reykjavik.is/borgarvefsja/. Sótt 8.5. maí 2024. Merkingar og kortavinnsla: Anna Lísa Guðmundsdóttir.

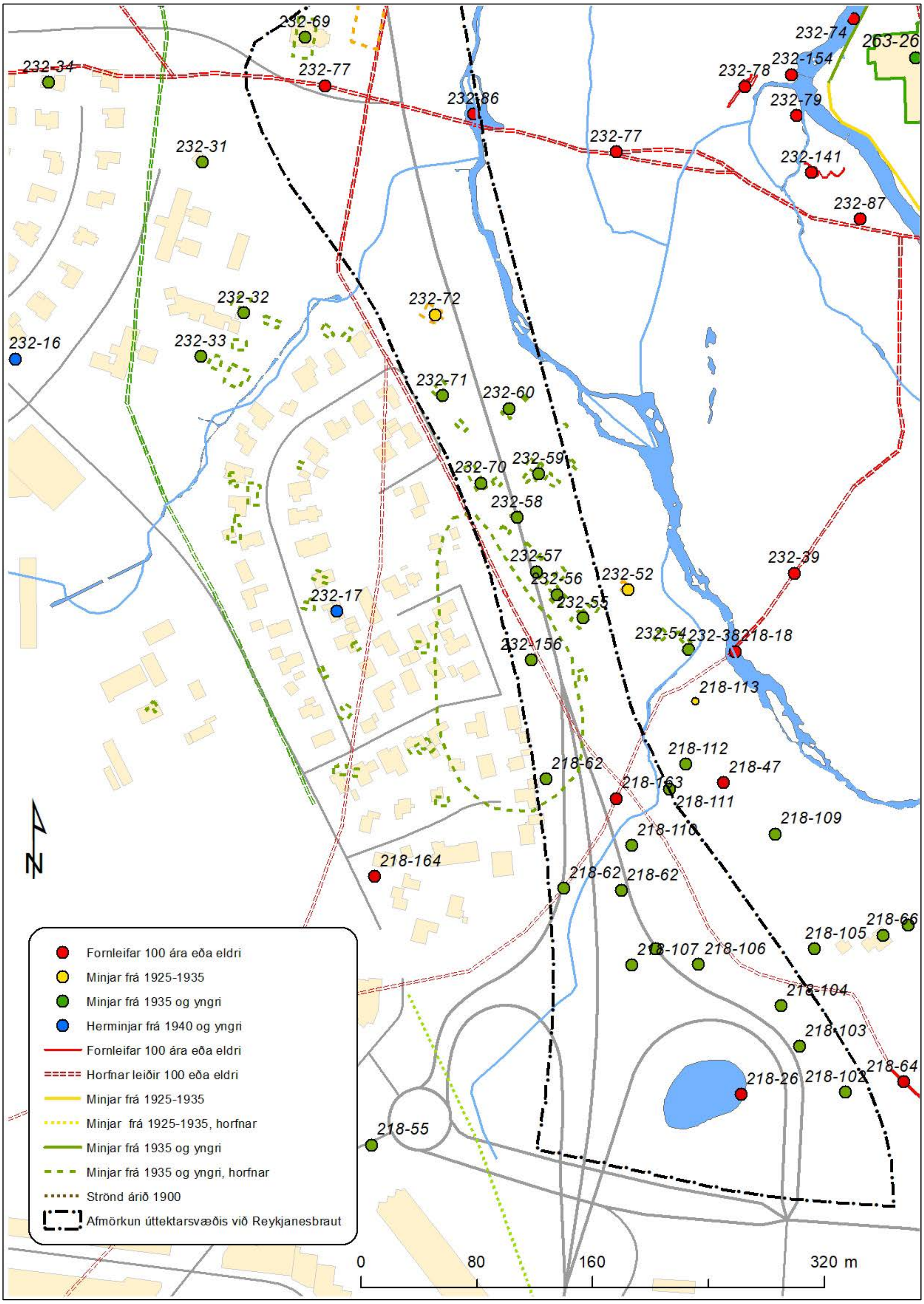

Mynd 8. Skráðar fornleifar, mannvirki og yngri minjar á syðri hluta skráningarsvæðisins.[21]

[21] Grunnur úr Landsupplýsingakerfi Reykjavíkur (LUKR). Borgarvefsjá. Vefslóð: http://lukr-01 reykjavik.is/borgarvefsja/. Sótt 8.5. maí 2024. Merkingar og kortavinnsla: Anna Lísa Guðmundsdóttir.

Breiðholt 218-26 Bústaðarlaug

Safnnr.	Sérheiti	Hlutverk	Tegund	Aldur	Hnit X ISN93	Hnit Y ISN93	Ástand	Horfin
218-26	Bústaðalaug	Laug	Heimild	1900	361581	404355	Ómetið	Já

Staðhættir: Jarðhiti var í Blesugróf, Löngugróf og Kermóum og einnig norðan við gamla Breiðholtsbæinn. Íbúar á þessum svæðum hafa nýtt heitar uppsprettur eða volgrur sem þar voru til þvotta og baða.[22] Nyrst í Þrætuengi var volg laug, kölluð Bústaðalaug. Hún var líklega á merkjum eða í Bústaðalandi.[23]
Vatn úr Bústaðalaug hefur líklega verið notað í útilaug sem Ásgeir Þorsteinsson verkfræðingur (1898-1971), gerði við bústað sinn Bakkakot (218-102) sem stóð austan við núverandi gatnamót Reykjanesbrautar og Stekkjarbakka.[24] Á korti frá 1/10 1931 af Breiðholtsmýri, eru merktar inn nokkrar laugar á þessu svæði, hiti þar var 21-33°C. Kortið er merkt Helga Sigurðssyni sem þá var hitaveitustjóri. Þetta laugarsvæði var þar sem nú er austur slaufuna á núverandi gatnamótum Reykjanesbrautar og Stekkjarbakka þar sem tjörnin er.
Lýsing: Horfin.

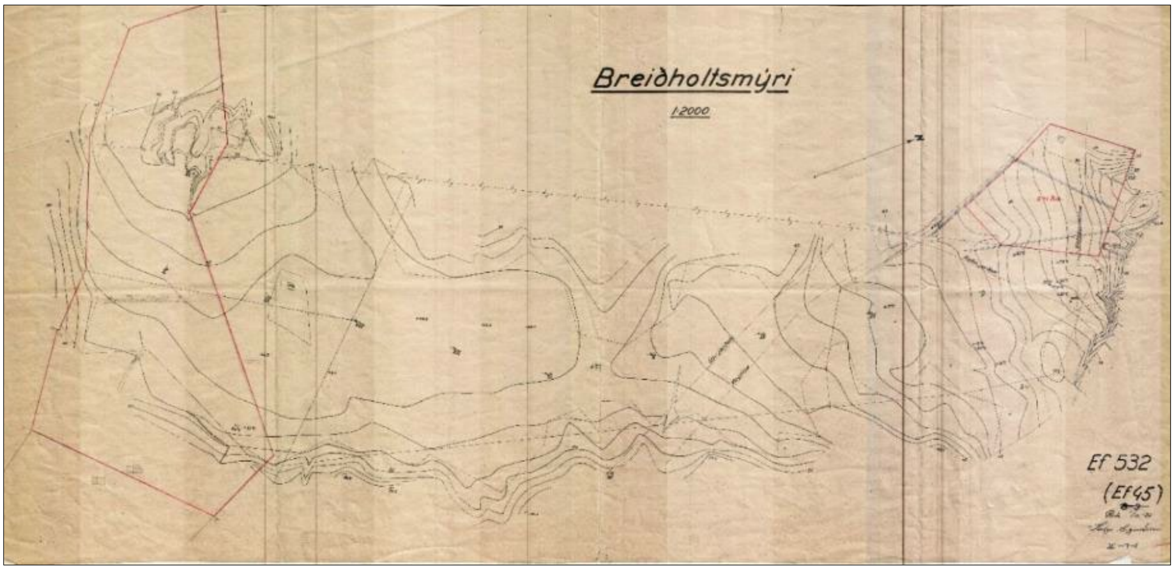

Mynd 9. Breiðholtsmýri árið 1931, syðst er afmarkaður reitur með rauðu sem var Breiðholtsblettur I. Fyrir miðri mynd var/er Mjódd og lengst til hægri er Blesugróf þar sem önnur afmörkun er með rauðu. Kortið er merkt Helga Sigurðssyni sem síðar varð hitaveitustjóri, hann hefur fært inn á það margar heitar uppsprettur og laugar eins og við Breiðholt og Bústaðalaug.[25]

[22] Þorkell Jóhannesson, „Minningar frá Breiðholti“. *Heima er bezt*, 63. árg. 2013, 2. tbl., bls. 64 – *Morgunblaðið*, 9. nóvember 1993, bls. 33.

[23] Nafnið.is. Örnefnaskrá Breiðholts, bls. 1, viðbót Jónína Hafsteinsdóttir.

[24] Þorkell Jóhannesson, „Minningar frá Breiðholti“. *Heima er bezt*, 63. árg. 2013, 2. tbl., bls. 64.

[25] *Borgarsögusafn*. Korta- og uppdráttasafn. Kort Mælingadeildar Reykjavíkur: Kort Breiðholtsmýri 1:2000, EF 532 1/10/1931, II-7-1-016.

Breiðholt 218-163 Læknisleið

Safnnr.	Sérheiti	Hlutverk	Tegund	Aldur	Hnit X ISN93	Hnit Y ISN93	Ástand	Horfin
218-163	Læknisleið/Álftnesingaleið	Leið, sem vegur	Heimild	1500	361494	404559	Ómetið	Já

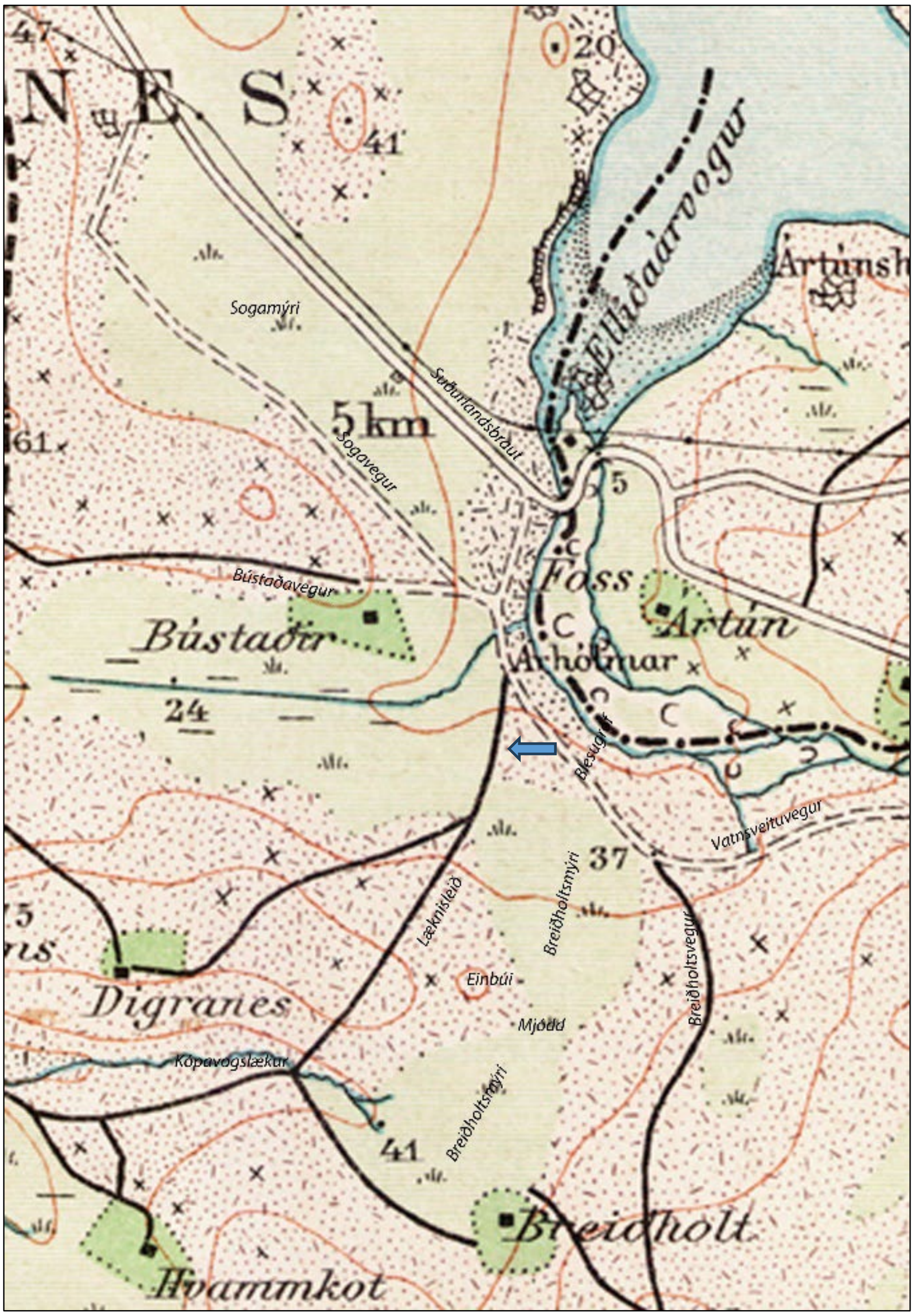

Mynd 10. Kort frá 1909. Frá upphafi byggðar lágu slóðar á milli bæja, merktir sem svartar, einfaldar línur á kortið, eins og Bústaðavegur hin forni áður þjóðleiðin til Reykjavíkur, Læknisleið og Breiðholtsvegur eldri. Um 1880 hófst gerð vagnavega, sem eru merktir með tvöföldum línum. Suðurlandsbraut/Suðurlandsvegur lá í framahaldi af Þvottalaugavegi, um 1909 voru framkvæmdir við Sogaveg og Vatnsveituveg hafnar.[26]

[26] *Landmælingar Íslands*. Herforingjaráðskort. Generalstabens topografiske Afdeling. Kjöbenhavn 1909. 1:5000: *Reykjavík. 27 Reykjavík N.A.* Viðbótar merkingar á örnefum og heiti á vegum ALG.

Staðhættir: Samkvæmt örnefnaskrá Kópavogs lá forn götuslóði Álftnesinga frá vaðinu á Kópavogslæk yfir hálsinn að Álftnesingavaði. En líklega var þá Álftnesingavaðið niður af Blesugróf. Seinna var vegur ruddur frá vaðinu við Kópavogslæk að Meltungu vegna ferða læknis sem sat í Hafnafirði og þurfti að komast í Mosfellssveit og Kjós. Þessi leið var þá kölluð *Læknisleið*. Hluti hennar er merkt inn á kort frá árinu 1909.[27] Leiðin liggur þá ekki lengur niður Blesugróf yfir hið forna Álftnesingavað heldur yfir að slóðanum sem var Vatnsveituvegur og að neðra vaðinu sem var á þjóðveginum yfir Bústaðaholt að Ártúni.
Lýsing: Horfin.

Kleppur 231-69 Markalækur

Safnnr.	Sérheiti	Hlutverk	Tegund	Aldur	Hnit X ISN93	Hnit Y ISN93	Ástand	Horfin
231-69	Markalækur	Landamerki	Heimild	1890	361252	405700	Ómetið	Já

Staðhættir: Þrísteinar eru aðalmark Kleppsjarðarinnar þar sem nú eru gatnamót Suðurlandsbrautar og Skeiðarvogs. Þaðan réði *Markalækur* merkjum til sjávar. Í málaferlunum 1890 – 1893 taldi eigandi Bústaða, H. Th. A. Thomsen, að línan lægi úr Þrísteinum í *Gelgjutanga*, sem Thomsen kallar einn manna *Geldingatanga*. Thomsen nefnir *Markalæk Murtulæk*, en það gerir Ragnar á Bústöðum einnig. Í málaferlunum kallaði gamall maður, Helgi Eyjólfsson, er alla ævi hafði búið á Kleppi, lækinn *Marklæk*. Hann taldi, að lækurinn réði mörkum, þar sem hann féll út í *Árkjaftana*. Þann 7. des. 1891 er merkjum lýst svo: Úr Þrísteinum í *Merkjalæk*, þar sem hann fer í gegnum nýja veginn, og ráði hann mörkum til sævar, þar sem hann fellur í Elliðaárvog. Markalækur rann til sjávar við Árkjaftana skammt frá *Útskálum*. Lækurinn var afrennsli Sogamýrar.[28]
Lýsing: Horfin, setur í ræsi.

Kleppur 231-74 Biskupagata

Safnnr.	Sérheiti	Hlutverk	Tegund	Aldur	Hnit X ISN93	Hnit Y ISN93	Ástand	Horfin
231-74	Biskupagata eða Biskupabraut	Leið, sem vegur	Heimild	1826-1907	361406	405731	Ómetið	Já

Staðhættir: Gömul gata lá frá Ártúnsvaði á Elliðaám og út með sjónum að Kleppi. Frá Kleppi lá vegurinn eftir fjörunni yfir Skaftið, um grandann fyrir framan tjörnina og svo niður sjávarbakkann að Laugarnesi. Frá Laugarnesi og svo áfram að Rauðará, leiðin lá bæði á bakkanum og í fjörunni. Þetta var aðal leiðin að þessum bæjum þar til að spítali var reistur 1898 í Laugarnesi og að Kleppi 1907. Nafnið *Biskupagata* eða *Biskupabraut* kemur til af því að í Laugarnesi bjó biskupinn frá 1826–1856.[29]
Lýsing: Horfin.

[27] *Landmælingar Íslands*. Herforingjaráðskort. Generalstabens topografiske Afdeling. Kjöbenhavn 1909. 1:5000: Reykjavík. 27 Reykjavík N.A.)
[28] Guðlaugur R. Guðmundsson, „Örnefnalýsing Laugarness, Klepps og Rauðarár,“ bls. 298 og 304–305.
[29] Guðlaugur R. Guðmundsson, „Örnefnalýsing Laugarness, Klepps og Rauðarár,“ bls. 298 og 304–305.

Bústaðir 232-18 Skeiðvöllur

Safnnr.	Sérheiti	Hlutverk	Tegund	Aldur	Hnit X ISN93	Hnit Y ISN93	Ástand	Horfin
232-18	Skeiðvöllur	Reiðvöllur	Heimild	1922-1971	361352	405262	Ómetið	Já

Staðhættir: Austan Sogamýrar, á melunum við vesturbakka Elliðaánna, þar sem Reykjanesbraut liggur nú, var lengi skeiðvöllur Hestamannafélagsins Fáks. Völlurinn var gerður árið 1922, þegar hestamannafélagið var nýstofnað.
Lýsing: Skeiðvöllurinn er horfinn. Vék fyrir lagningu Reykjanesbrautar á árunum 1971–1975 en þá var allt svæðið þar í kring sléttað.

Mynd 11. Kappreiðar á skeiðvelli Fáks (232-18) við Bústaðaveg, fjær sér í Elliðavog og Ártúnshöfðann, nær Ártúnsholtið og Árhólmann.[30]

Mynd 12. Hluti úr korti frá árinu 1947 sem sýnir hvar skeiðvöllur Fáks var vestan við Elliðaár.[31]

Bústaðir 232-23 Elliðaárbrú

Safnnr.	Sérheiti	Hlutverk	Tegund	Aldur	Hnit X ISN93	Hnit Y ISN93	Ástand	Horfin
232-23	Elliðaárbrú	Brú	Brú	1883	361534	405377	Gott	Nei

Staðhættir: Vegir og önnur samgöngumannvirki milli Reykjavíkur og nágrannabyggða voru mjög frumstæð fram undir lok 19. aldar. Fyrstu brýrnar yfir Elliðaárnar voru byggðar árið 1883. Vestari brúin er nokkru ofar í dalnum en sú eystri. Því kom hlykkur á veginn milli brúnna (sjá mynd 10). Á árunum 1919–1920 voru brýrnar yfir Elliðaár endurnýjaðar, gömlu hlöðnu stólparnir voru notaðir áfram, hækkaðir og auk þess voru steinbitar settir á milli þeirra í stað trébitanna sem fyrir voru. Brúargólfin voru líka steypt og handrið úr járni fest á steypta stólpa (sjá mynd 14). Gamla brúin yfir vestari kvíslina er enn í notkun, en farið er yfir hana þegar ekið er að veiðihúsi í *Árhólmanum*. Ný brú var byggð neðar til móts við eystri brúna árið 1940, sjá (323-88).
Lýsing: Brúarstöplarnir voru hlaðnir úr tilhöggnu grágrýti, 8–10 raðir og á milli þeirra hvíldu tveir burðarbitar. Gólfið lá svo ofan á bitunum og handrið úr tré var fest utan á bitana. Búið er að endurnýja brúna, steypa ofan á gömlu hleðslurnar og setja nýtt handrið úr járni.

---

[30] *Ljósmyndasafn Reykjavíkur*. MAÓ 1445. Ljósmyndari Magnús Ólafsson.

[31] *Borgarsögusafn*. Korta- og uppdráttasafn. Kort af Reykjavík, Seltjarnarnesi og Kópavogskaupstað 1947 (hluti), teiknað af Ágústi Böðvarssyni. Prentað eintak.

Mynd 13. Brúin yfir vestari kvíslina um 1910. Í baksýn er Búrfoss. Burðarbitar, brúargólf og handrið úr timbri.[32]

Mynd 14. Elliðaárbrúin yfir vestari kvíslina, horft í norður.

Bústaðir 232-37 Almenningsvöð

Safnnr.	Sérheiti	Hlutverk	Tegund	Aldur	Hnit X ISN93	Hnit Y ISN93	Ástand	Horfin
232-37	Almenningsvöð	Vað	Heimild	1800	361518	405520	Ómetið	Já

Staðhættir: Vaðið er merkt inn á kort eftir Sigurð málara frá árinu 1869 og hefur verið þekkt þá. Í örnefnaskrá segir „Almenningsvöð eru neðstu vöðin á ánum [Elliðaánum].“[33] Til er mynd sem sýnir mann á hesti fara yfir vestari kvíslina sunnan við neðri veiðihúsin sjá mynd 15. Líklegt er að þessi mynd sýni hvar vaðið var þá.
Lýsing: Vaðið er horfið undir gatnaframkvæmdir.

Mynd 15. Við vestari kvíslina í Elliðaánum. Maður á hesti líklega að fara yfir ána þar sem Almenningsvöð voru um 1880-1910. Í baksýn í fjarska eru bæjarhúsin á Kleppi en nær eru neðri veiðihúsin þar sem nú er Geldinganes.[34]

[32] *Ljósmyndasafn Reykjavíkur*. MAÓ 216. Ljósmyndari Magnús Ólafsson.
[33] *Stofnun Árna Magnússonar*. Nafnið.is. Örnefnalýsing Árbær og Ártún, Svavar Sigmundsson.
[34] *Þjóðminjasafn Íslands*. Lpr-567. Ljósmyndari Sigfús Eymundsson.

Bústaðir 232-76 Vatnsveituvegur

Safnnr.	Sérheiti	Hlutverk	Tegund	Aldur	Hnit X ISN93	Hnit Y ISN93	Ástand	Horfin
232-76	Vatnsveituvegur	Leið, sem vegur	Vegur	1909	361455	405328	Gott	Nei

Staðhættir: Á herforingjaráðskorti frá árinu 1909 er merktur inn vegur vestan við Elliðaárnar. Hann lá frá brúnni sem var yfir vestari kvísl Elliðaánna og upp með ánni upp að Vatnsenda.[35] Vegurinn er ekki merktur sem vagnavegur inn á kortið, heldur er slitin línan, líklega vegna þess að vegurinn var ekki fullbúinn þegar kortið var gert, sjá mynd 16. Í dag er hluti vegarins sjáanlegur frá brúnni og 100 m í átt að Reykjanesbraut. Vegur þessi er líka sjáanlegur uppi í Blesugróf þar sem hann varð síðar Vatnsveituvegur.
Lýsing: Malarvegur upp með vestari kvísl Elliðaánna frá gömlu brúnni (232-23) vestur að Reykjanesbraut, um 100 m á lengd og 5 m breiður. Búið er að keyra í hann möl að hluta, en hægt er að sjá legu þessarar gömlu leiðar.

Mynd 16. Vegur (232-76) á korti her-foringjaráðs, merktur með rauðri línu þar sem hann er sjáanlegur.[36]

Mynd 17. Vegur (232-76) upp frá brúnni yfir vestari kvísl Elliðaánna, horft í vestur, grasi gróin.

Bústaðir 232-77 Bústaðavegur hin forni

Safnnr.	Sérheiti	Hlutverk	Tegund	Aldur	Hnit X ISN93	Hnit Y ISN93	Ástand	Horfin
232-77	Bústaðavegur hinn forni	Þjóðvegur	Heimild	900-1883	361293	405052	Sæmilegt	Nei

Staðhættir: Þjóðvegur til og frá Reykjavík er merktur inn á kort eftir Björn Gunnlaugsson frá árinu 1831, sjá mynd 18. Kortið sýnir leiðir um Gullbringu- og Kjósarsýslu. Leiðin er sýnd frá Öskjuhlíð fyrir norðan Bústaði og sunna Ártúns. Yngra kort eða kort Benedikts Gröndal frá 1880 sýnir leiðina yfir vað í árhólmana sunnan við Búrfoss og Innréttingahúsin að Ártúnsvaði. Þaðan lá leiðin sunnan við túngarðinn í

---

[35] *Landmælingar Íslands*. Kortasafn. Kort danska herforingjaráðsins af Reykjavík 1909 (hluti). Generalstabens Topografiske Afdeling. Kaupmannahöfn 1909, mælt 1908.
[36] *Landmælingar Íslands*. Kortasafn. Kort danska herforingjaráðsins af Reykjavík 1909 (hluti). Generalstabens Topografiske Afdeling. Kaupmannahöfn 1909, mælt 1908.

Ártúni og upp Reiðskarðið.[37] Vegurinn er líka merktur inn á kort Sigurðar Guðmundssonar málara frá 1869, sjá mynd 20.[38]

Lýsing: Vegurinn hefur líklega allur farið undir núverandi Bústaðaveg. Hugsanlega er hluti af honum samt sjáanlegur austan við Bústaðakirkju, á lóð Bjarkarhlíðar. Auk þess að í Árhólmanum er hægt að sjá legu þessarar gömlu leiðar. Búið er að bera möl þar ofan í hana á um 180 m kafla en 90 m eru grasigrónir. Engin merki eru innan áætlaðs framkvæmdarsvæðis við Reykjanesbraut.

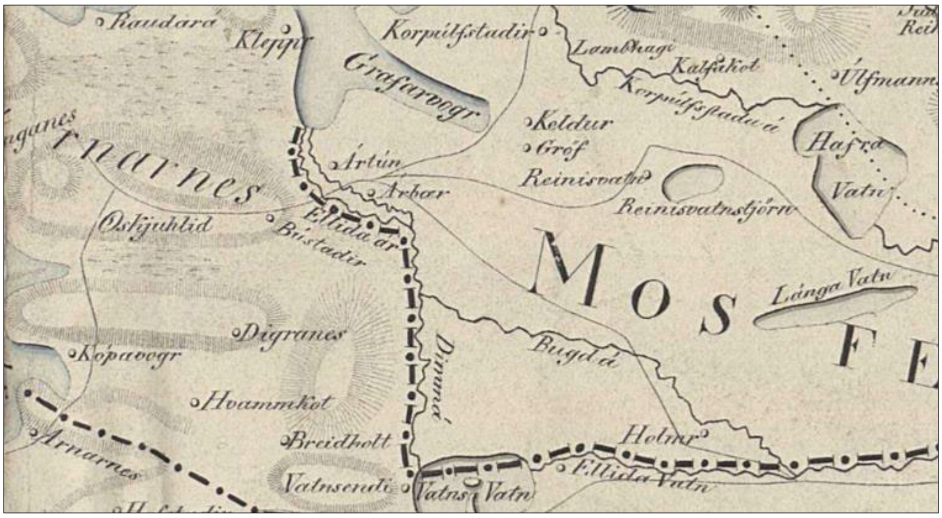

Mynd 18. Þjóðleiðin er merkt inn á kort frá árinu 1831 og lá norðan við Bústaði yfir Elliðaár, á vaði sunnan við Ártún og að Árbæ, en þar skiptist leiðin upp í þrennt.[39]

Mynd 19. Gamla þjóðleiðin lá yfir vestari ána á ónefndu vaði (232-86) og áfram yfir Árhólmanna. Horft í í austur.

---

[37] Kort Benedikts Gröndal af Elliðaánum 1880. Hér tekið eftir: *Elliðaárnar. Paradís Reykjavíkur*. Hluti af prentuðu korti sem er aftast í ritinu. Upplýsingar um kortið eru á bls. 6.

[38] Árni Hjartarson, Helgi M. Sigurðsson og Reynir Vilhjálmsson, *Elliðaárdalur. Land og saga*, bls. 92.

[39] Landsbókasafn Íslands. Íslandskort: Gullbríngu og Kjósar Sýsla, með nockrum parti af Árnessýslu, mæld og teiknað að tilhlutan ens íslenska Bókmentafélags, árið 1831. Höfundur Björn Gunnlaugsson.

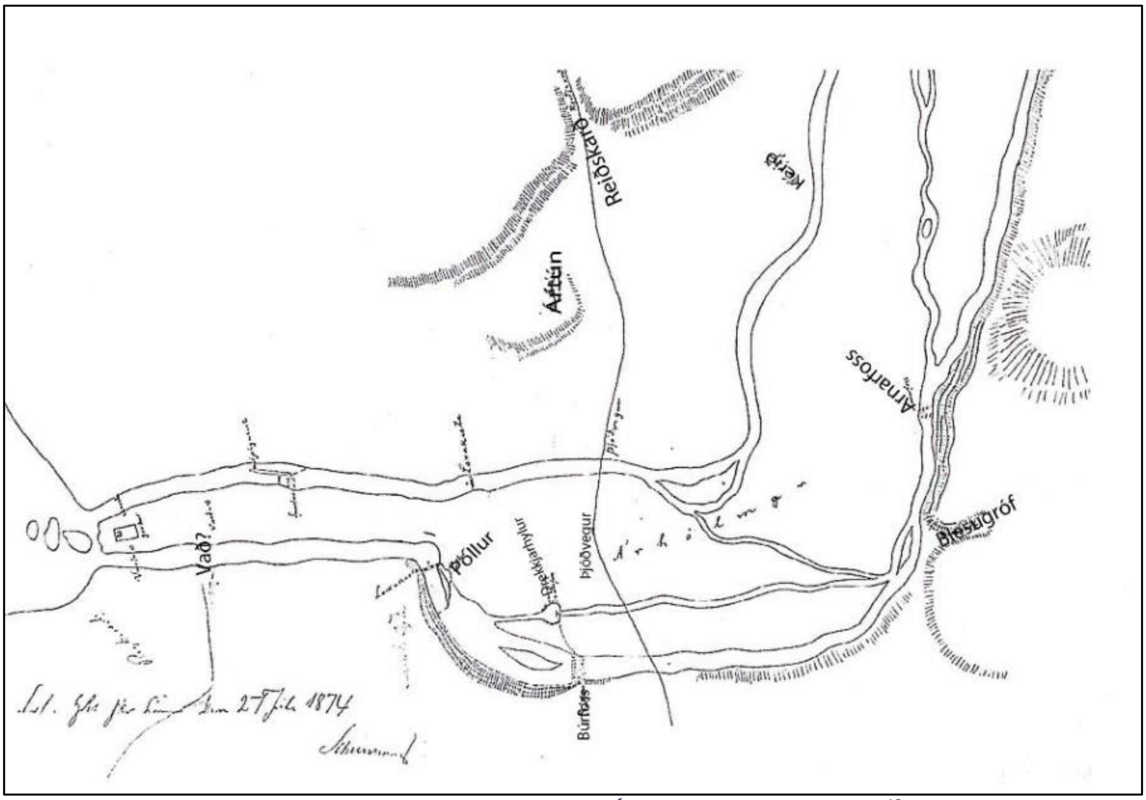

Mynd 20. Kort Sigurðar málara af þjóðleiðinni yfir Árhólmanna árið 1874.[40]

Bústaðir 232-85 Suðurlandsbraut

Safnnr.	Sérheiti	Hlutverk	Tegund	Aldur	Hnit X ISN93	Hnit Y ISN93	Ástand	Horfin
232-85	Suðurlandsbraut	Vegur	Heimild	1908-1920	361339	405523	Ómetið	Já

Staðhættir: Á Herforingjaráðskorti frá árinu 1909 er merktur inn vegur sem var þar sem síðar varð gata nefnd Suðurlandsbraut.[41] Hann var lagður í farmhaldi af Þvottalaugavegi austur að brúnum yfir Elliðaár, sjá mynd 10.
Lýsing: Horfin undir nútíma gatnaframkvæmdir.

Bústaðir 232-86 Vað

Safnnr.	Sérheiti	Hlutverk	Tegund	Aldur	Hnit X ISN93	Hnit Y ISN93	Ástand	Horfin
232-86		Vað	Heimild, Vað	900-1883	361396	405032	Gott	Nei

Staðhættir: Vað á þjóðleið (232-77) yfir vesturkvísl Elliðaánna, ekki vitað hvort það var nefnt Ártúnsvað eða „Álftnesingavað“, talið er að Álftnesingavað gæti hafa færst niður á þetta vað þegar efra vaðið var lagt af þegar vegurinn var færður frá því að fara niður Blesugróf og farnir voru Blesugrófarmelar. Austan við malbikaðan gangstíg með Elliðaánum, um 30 m austur af austurakrein Reykjanesbrautar og um 100 m suðaustur af Bústaðavegi 153. Þjóðleið lá fyrir norðan Bústaði yfir umrætt vað sunnan við Búrfoss og

[40] Árni Hjartarson, Helgi M. Sigurðsson og Reynir Vilhjálmsson, *Elliðaárdalur. Land og saga*, bls. 91. Merkingar bættar ALG.
[41] *Landmælingar Íslands*. Kortasafn. Kort danska herforingjaráðsins af Reykjavík 1909 (hluti). Generalstabens Topografiske Afdeling. Kaupmannahöfn 1909, mælt 1908.

Innréttingahúsin í Árhólmanum, yfir Ártúnsvað á eystri kvíslinni og áfram sunnan við túngarð Ártúns og upp Reiðskarðið. Leiðin er teiknuð á kort Björns Gunnlaugssonar frá árinu 1831, sjá mynd 20. Hugsanlega voru bæði vöðin yfir báðar árnar á þessum vegi nefnd Ártúnsvað undir það síðasta.
Lýsing: Vaðið er enn í notkun og er ekið yfir það.

Mynd 21. Vað á gamalli þjóðleið (232-77) yfir vesturkvísl Elliðaánna, horft til norðvesturs að gatnamótum Reykjanesbrautar og Bústaðavegar.

Bústaðir 232-157 Leið

Safnnr.	Sérheiti	Hlutverk	Tegund	Aldur	Hnit X ISN93	Hnit Y ISN93	Ástand	Horfin
232-157		Leið	Reiðvegur	1883-1924	361504	405406	Ómetið	Já

Staðhættir: Á korti frá 1924 er merktur inn með brotalínu „Reiðvegur" með vestari kvísl Elliðaánna að vestanverðu. Leiðinn liggur frá gömlu Elliðaárbrúnni (232-23) á vestari kvíslinni og á bakkanum í norður að neðsta vaðinu við gömlu Veiðihúsin (232-7) , síðan liggur leiðinn áfram sem (231-74) Biskupaleið eftir bökkunum að Kleppi.[42] Leiðinn verður líklega til eftir að brúin er byggð 1883 og notkun á neðsta vaðinu leggst af.
Nú er þarna slóði og er hann að hluta á sama stað og þessi leið, slóðinn beygir svo að brú þar sem Ártúnsbrekkan fer yfir.
Lýsing: Horfin.

[42] *Borgarsögusafn*. Korta- og uppdráttasafn. Kort af neðsta hluta Elliðaánna frá 1924, fengið frá Mælingardeild Reykjavíkur – Guðlaugur R. Guðmundsson, „Örnefnalýsing Laugarness, Klepps og Rauðarár," bls. 298 og 304–305.

4.2 Skrá yfir yngri minjar Reykjanesbraut – Bústaðaveg

Breiðholt 218-62 Hús í Blesugróf

Safnnr.	Sérheiti	Hlutverk	Tegund	Aldur	Hnit X ISN93	Hnit Y ISN93	Ástand	Horfin
218-62	Hús í Blesugróf	Íbúðarhús	Heimild	1930			Ómetið	Já

Staðhættir: Undir þetta númer eru skráð öll hús í Blesugróf sem ekki hafa hlotið sér númer. Ekki er vitað hvað þau hétu og ekki finnast upplýsingar um þau nema á kortum.
Lýsing: Horfin, en minjar gætu fundist í jörðu.

Breiðholt 218-102 Bakkakot í Blesugróf

Safnnr.	Sérheiti	Hlutverk	Tegund	Aldur	Hnit X ISN93	Hnit Y ISN93	Ástand	Horfin
218-102	Bakkakot, Blesugróf	Íbúðarhús	Heimild	1943-2003	361652	404356	Ómetið	Já

Staðhættir: Bakkakot stóð sunnan og vestan við Vatnsveituveg, þar sem í dag er austurslaufan á núverandi gatnamótum Reykjanesbrautar og Stekkjarbakka, eða um 100 m fyrir sunnan Skálará. Í fasteignaauglýsingu frá árinu 1969 kemur fram að húsið er tveggja hæða, 70 m² að flatarmáli, og á lóðinni var 100 m² iðnaðarhúsnæði og sundlaug.[43] Ásgeir Þorsteinsson verkfræðingur byggði sundlaug við húsið sitt, vatnið í laugina fékk hann líklega úr laug sem var þarna skammt frá, Bústaðalaug (218-26).
Lýsing: Húsið og laugin eru horfin, en minjar gætu fundist í jörðu.

Breiðholt 218-103 Laugarfell í Blesugróf

Safnnr.	Sérheiti	Hlutverk	Tegund	Aldur	Hnit X ISN93	Hnit Y ISN93	Ástand	Horfin
218-103	Laugarfell, Blesugróf	Íbúðarhús	Heimild	1942-1984	361621	404388	Ómetið	Já

Staðhættir: Laugarfell stóð sunnan við Vatnsveituveg, þar sem í dag er austurslaufan á núverandi gatnamótum Reykjanesbrautar og Stekkjarbakka, eða um 95 m fyrir suðvestan Skálará.
Lýsing: Húsið er horfið undir gatnaframkvæmdir, en minjar gætu fundist í jörðu.

Breiðholt 218-104 Lækjarbugur í Blesugróf

Safnnr.	Sérheiti	Hlutverk	Tegund	Aldur	Hnit X ISN93	Hnit Y ISN93	Ástand	Horfin
218-104	Lækjarbugur, Blesugróf	Íbúðarhús	Heimild	1942-1984	361608	404416	Ómetið	Já

Staðhættir: Lækjarbugur stóð sunnan við Vatnsveituveg, þar sem í dag er austurslaufan á núverandi gatnamótum Reykjanesbrautar og Stekkjarbakka, eða um 75 m fyrir vestan Skálará.
Lýsing: Húsið er horfið undir gatnaframkvæmdir, en minjar gætu fundist í jörðu.

[43] *Morgunblaðið*. 3. október 1969, bls. 8.

Breiðholt 218-106 Lækjartún í Blesugróf

Safnnr.	Sérheiti	Hlutverk	Tegund	Aldur	Hnit X ISN93	Hnit Y ISN93	Ástand	Horfin
218-106	Lækjartún, Blesugróf	Íbúðarhús	Heimild	1950-1996	361551	404445	Ómetið	Já

Mynd 22. Húsið Lækjartún, horft í átt að Kópavogi.[44]

Staðhættir: Lækjartún stóð vestan við Vatnsveituveg, þar sem í dag er austurslaufan á núverandi gatnamótum Reykjanesbrautar og Stekkjarbakka, eða um 130 m fyrir vestan Skálará.
Lýsing: Húsið er horfið undir gatnaframkvæmdir, en minjar gætu fundist í jörðu.

Breiðholt 218-107 Lækjarhvoll í Blesugróf

Safnnr.	Sérheiti	Hlutverk	Tegund	Aldur	Hnit X ISN93	Hnit Y ISN93	Ástand	Horfin
218-107	Lækjarhvoll, Blesugróf	Íbúðarhús	Heimild	1945-1971	361505	404444	Ómetið	Já

Staðhættir: Lækjarhvoll stóð vestan við Vatnsveituveg, þar sem í dag er austurslaufan á núverandi gatnamótum Reykjanesbrautar og Stekkjarbakka, eða um 120 m fyrir vestan Skálará.
Lýsing: Húsið er horfið undir gatnaframkvæmdir, en minjar gætu fundist í jörðu.

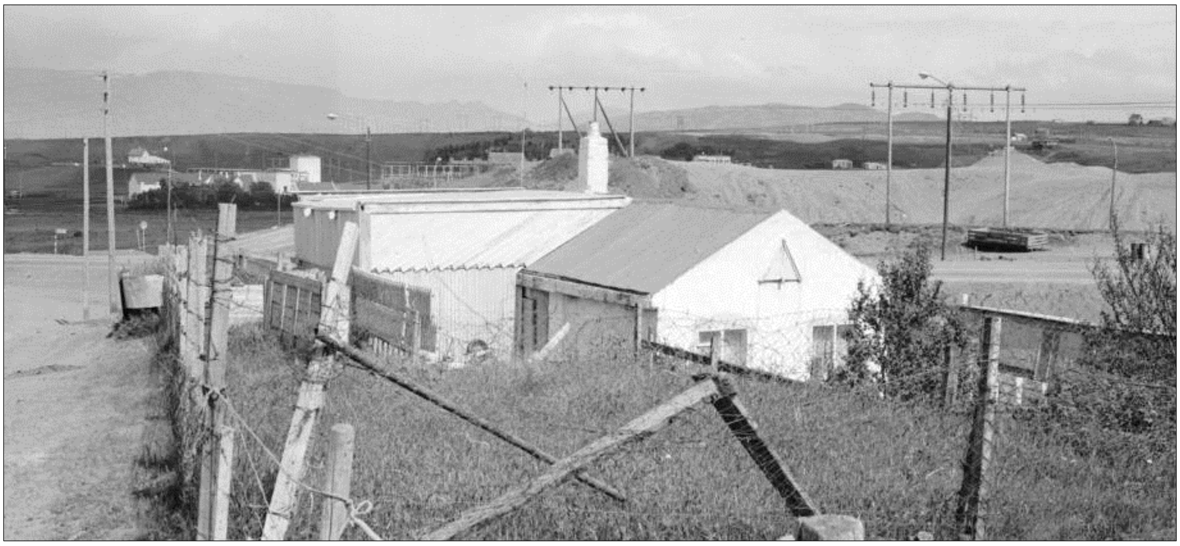

Mynd 23. Lækjarhvoll í Blesugróf. Horft í átt að Elliðaárstöð og Ártúni.[45]

[44] *Ljósmyndasafn Reykjavíkur*. 2012 4 1. Ljósmyndari Kristinn Snæland, Lækjartún í Blesugróf 1960.
[45] *Ljósmyndasafn Reykjavíkur*. SÞÓ 0171. Ljósmyndari Sveinn Þórðarson, Lækjarhvoll í Blesugróf 1972.

Breiðholt 218-108 Lækjarbrekka í Blesugróf

Safnnr.	Sérheiti	Hlutverk	Tegund	Aldur	Hnit X ISN93	Hnit Y ISN93	Ástand	Horfin
218-108	Lækjarbrekka, Blesugróf	Íbúðarhús	Heimild	1943-1984	361521	404455	Ómetið	Já

Staðhættir: Lækjarbrekka stóð vestan við Vatnsveituveg, þar sem í dag er austurslaufan á núverandi gatnamótum Reykjanesbrautar og Stekkjarbakka, eða um 150 m fyrir vestan Skálará.
Lýsing: Húsið er horfið undir gatnaframkvæmdir, en minjar gætu fundist í jörðu.

Mynd 24. Lækjarbrekka í Blesugróf.[46]

Breiðholt 218-110 Klöpp í Blesugróf

Safnnr.	Sérheiti	Hlutverk	Tegund	Aldur	Hnit X ISN93	Hnit Y ISN93	Ástand	Horfin
218-110	Klöpp, Blesugróf	Íbúðarhús	Heimild	1954-1971	361505	404527	Ómetið	Já

Staðhættir: Klöpp var vestan við Vatnsveituveg, austan við Reykjanesbraut og um 20 m norðan við göngubrú.
Lýsing: Húsið er horfið undir gatnaframkvæmdir, en minjar gætu fundist í jörðu.

[46] *Ljósmyndasafn Reykjavíkur*. SÞÓ ÁBS 0131. Ljósmyndari Sveinn Þórðarson, Lækjarbrekka í Blesugróf 1972.

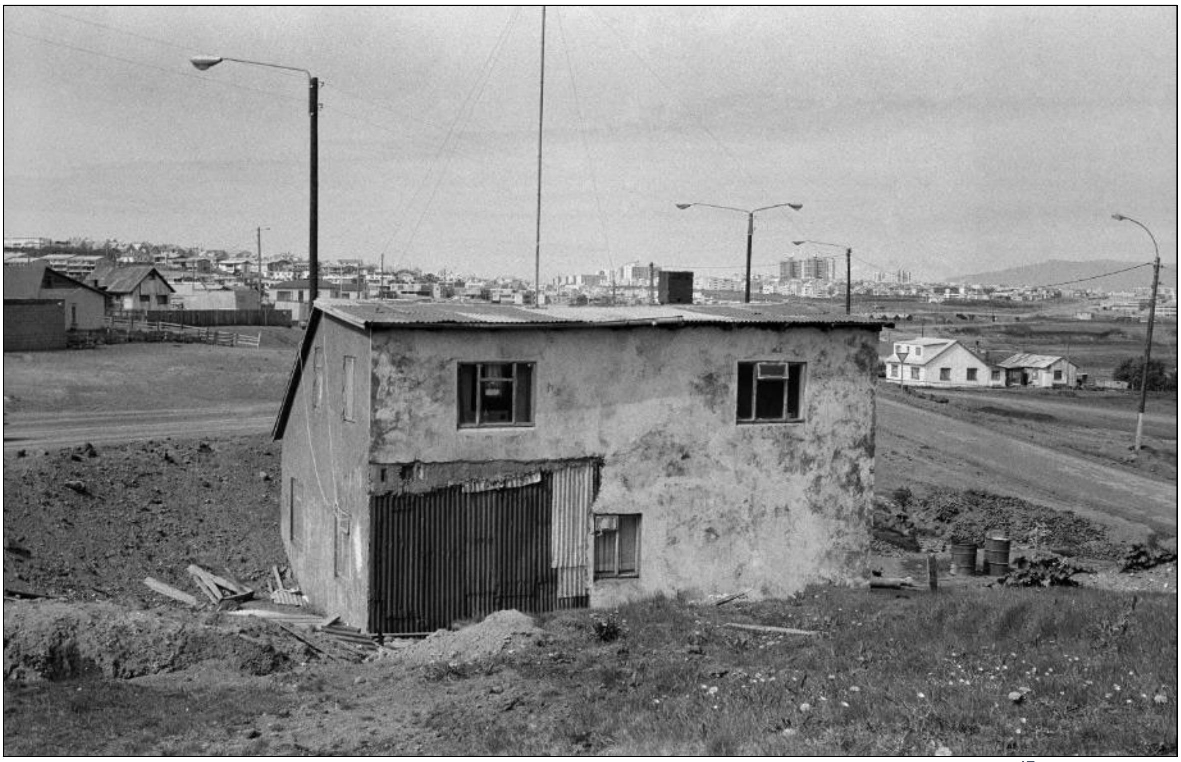

Mynd 25. Klöpp í Blesugróf, hægra megin við húsið má sjá Vatnsveituveg og Sandhól.[47]

Kleppur 231-57 Útskálar við Elliðavog

Safnnr.	Sérheiti	Hlutverk	Tegund	Aldur	Hnit X ISN93	Hnit Y ISN93	Ástand	Horfin
231-57	Kleppsmýrarblettur 17, Útskálar	Íbúðarhús	Heimild	1941-1975	361315	405758	Ómetið	Að hluta
231-58	Kleppsmýrarblettur 17, Útskálar	Hlaða, f. hey	Heimild	1937-1971	361294	405689	Ómetið	Já
231-59	Kleppsmýrarblettur 17, Útskálar	Útihús	Heimild	1950-1970	361374	405692	Ómetið	Já
231-60	Kleppsmýrarblettur 17, Útskálar	Hesthús	Heimild	1950-1970	361382	405660	Ómetið	Já
231-61	Kleppsmýrarblettur 17, Útskálar	Kálgarður	Heimild	1941-1970	361308	405736	Ómetið	Já
231-62	Kleppsmýrarblettur 17, Útskálar	Súrheysturn	Heimild	1930-1940	361402	405831	Ómetið	Já
231-70	Kleppsmýrarblettur 17, Útskálar	Kartöflugarður	Heimild	1940	361402	405831	Ómetið	Já
231-71	Kleppsmýrarblettur 17, Útskálar	Kartöflugarður	Heimild	1940	361402	405831	Ómetið	Já

Staðhættir: Útskálar voru byggðir á Kleppsmýrarbletti 17 sem var syðsti bletturinn af þeim sem töldust til Kleppsmýrarbletta og lá norðan við Suðurlandsbraut að botni Elliðaárvogar. Vestan við hann var Kleppsmýrarblettur 16 (Steinahlíð) en austan hans voru ósar Elliðaánna. Um landið rann Markalækur úr Sogamýri út í Elliðaárvog sem voru gömul landamerki. Norðan við hann var íbúðahúsið (231-57), kálgarðar þrír (231-61, 231-70 og 231-71). Sunnan við lækinn var hlaða (231-58), útihús (231-59), hesthús (231-

[47] *Ljósmyndasafn Reykjavíkur*. SÞÓ ÁBS 0169. Ljósmyndari Sveinn Þórðarson, Klöpp í Blesugróf 1972.

60) og súrheysturn (231-62). Húsin stóðu þar sem norðausturslaufa er við mislæg gatnamót Sæbrautar og Miklubrautar.
Lýsing: Kleppsmýrarbletti 17 var fyrst úthlutað á erfðafestu árið 1928, til Kristins Sigurðssonar múrarameistara (1881-1944).[48] Árið 1934 keypti Daníel Kristinsson (1888-1950) bókari eignina og framseldist erfðafesturétturinn þá til hans. Daníel byggði hlöðu úr timbri á landinu árið 1937 og árið 1941 reisti hann þar íbúðarhús sem nefnt var Útskálar. Það var einlyft hús með risi, kjallara og útskoti, byggt úr bindingi og múrhúðað að utan með skeljasandi. Húsin stóðu miðsvæðis á landinu, hlaðan suðaustan Merkjalækjar, en íbúðarhúsið norðvestan lækjarins. Að því lá vegslóði frá Suðurlandsbraut, yfir Markarlæk. Á landinu byggði Daníel einnig kartöflugeymslu úr torfi og súrheysturn.[49] Öll þessi mannvirki eru nú horfin og viku fyrir gatnaframkvæmdum, hugsanlega geta leynst leifar undir og þá líklega af íbúðarhúsinu Útskálum. Húsin er horfið undir gatnaframkvæmdir, en minjar gætu fundist í jörðu.

Mynd 26. Við vestari kvísl Elliðaánna. Sjá má Útskála og Steinahlíð efst í hægra horninu á myndinni og Nesti við Elliðaárvog til vinstri.[50]

Bústaðir 232-15 Camp Pony Track

Safnnr.	Sérheiti	Hlutverk	Tegund	Aldur	Hnit X ISN93	Hnit Y ISN93	Ástand	Horfin
232-15	Camp Pony Track	Herskálahverfi	Heimild	1940	361287	405236	Ómetið	Já

Staðhættir: Camp Pony var við norðurenda á skeiðvellinum, eða þar sem nú er suðaustur slaufan við mislæg gatnamót Miklubrautar og Reykjanesbrautar, staðsetningin sést á loftljósmynd frá 1945.[51]
Lýsing: Horfið.

[48] *Borgarskjalasafn*. Skjöl bæjarráðs (E) fyrir erfðafestulandið Kleppsmýrarblett XVII (E-nr. 303).
[49] *Borgarskjalasafn*. Skjöl bæjarráðs (E) fyrir erfðafestulandið Kleppsmýrarblett XVII (E-nr. 303) – Borgarskjalasafn. Aðf. 747-748. Brunatrygging húsa 21.06.1937-01.06.1943. Kleppsmýrarblettur 17 (við Suðurlandsbraut), brunavirðingar dags. 21.09.1937 og 01.07.1942 (brnr. 3553).
[50] *Ljósmyndasafn Reykjavíkur*. SVÞ 001 0313-1. Ljósmyndari Sveinn Þormóðsson.
[51] *Landmælingar Íslands*. Loftljósmynd. AMS 1000721008, 1945 – Eggert Þór Bernharðsson: Undir bárujárnsboga. Braggalíf í Reykjavík 1940-1970, bls. 24-25.

Bústaðir 232-55 Sandhóll í Blesugróf

Safnnr.	Sérheiti	Hlutverk	Tegund	Aldur	Hnit X ISN93	Hnit Y ISN93	Ástand	Horfin
232-55	Sandhóll, Blesugróf	Íbúðarhús	Heimild	1954-1975	361471	404684	Ómetið	Já

Staðhættir: Sandhóll stóð austan við Vatnsveituveg, þar sem nú er eystri akrein Reykjanesbrautar, um 70 m austur af Jöldugróf 9. Hús Óskars Þórðarsonar og fjölskyldu.
Lýsing: Húsið er horfið undir gatnaframkvæmdir, en minjar gætu fundist í jörðu.Vék við lagningu Reykjanesbrautar 1975.

Mynd 27. Horft til norðurs í átt að hesthúsum og félagsheimili Fáks. Nyrst er húsið Heiði, tvílyft hús með kvistum, sunnan við það sér í trésmíðaverkstæði sem merki SVR ber í. Enn sunnar er húsið Sandskeið og síðan Eystrihóll, en þar var bílaverkstæði aðeins innar í lóðinni. Fremst á myndinni er Sandhóll og aftan við húsið er bílskúr sem tilheyrði því.[52]

Bústaðir 232-56 Eystrihóll í Blesugróf

Safnnr.	Sérheiti	Hlutverk	Tegund	Aldur	Hnit X ISN93	Hnit Y ISN93	Ástand	Horfin
232-56	Eystrihóll, Blesugróf	Íbúðarhús	Heimild	1954-1971	361453	404700	Ómetið	Já

Staðhættir: Íbúðarhúsið Eystrihóll stóð við Vatnsveituveg rétt norðvestan við Sandhól, þar sem nú er eystri akrein Reykjanesbrautarinnar, um 70 m austan við Jöldugróf 13. Bílaverkstæði var sambyggt húsinu að norðanverðu. Sjá mynd við skráningu (232-55). Sjá mynd 27.
Lýsing: Húsið er horfið undir gatnaframkvæmdir, en minjar gætu fundist í jörðu.Vék við lagningu Reykjanesbrautar 1975.

Bústaðir 232-57 Sandskeið í Blesugróf

Safnnr.	Sérheiti	Hlutverk	Tegund	Aldur	Hnit X ISN93	Hnit Y ISN93	Ástand	Horfin
232-57	Sandskeið, Blesugróf	Íbúðarhús	Heimild	1954-1971	361439	404716	Ómetið	Já

Staðhættir: Íbúðarhúsið Sandskeið stóð við Vatnsveituveg rétt norðvestan við Eystrihól, þar sem nú er eystri akrein Reykjanesbrautarinnar, um 70 m austan við Jöldugróf 13. Bílaverkstæði var norðan við húsið. Sjá mynd við skráningu (232-55). Sjá mynd 27.

[52] *Ljósmyndasafn Reykjavíkur*. ÞJV 018 115 1-5, 1970. Upplýsingar: Ársæll Óskarsson og Kristján Ívar Sigurðsson.

Lýsing: Húsið er horfið undir gatnaframkvæmdir, en minjar gætu fundist í jörðu.Vék við lagningu Reykjanesbrautar 1975.

Bústaðir 232-58 Garðstunga í Blesugróf

Safnnr.	Sérheiti	Hlutverk	Tegund	Aldur	Hnit X ISN93	Hnit Y ISN93	Ástand	Horfin
232-58	Garðstunga, Kastalinn, Blesugróf	Íbúðarhús	Heimild	1954-1971	361426	404754	Ómetið	Já

Staðhættir: Garðstunga var sunnan við Heiði og stóð þar sem nú er graseyja á milli akreina Reykjanesbrautar. Þar byggðu hjónin Óskar B. Magnússon og Blómey Stefánsdóttir sérstakt hús, sem einnig var nefnt Kastalinn.
Lýsing: Húsið er horfið undir gatnaframkvæmdir, en minjar gætu fundist í jörðu.Vék vegna lagningar Reykjanesbrautar 1975.

Mynd 28. Húsið Garðstunga, vinstra megin sér í Elliðaárstöðina.[53]

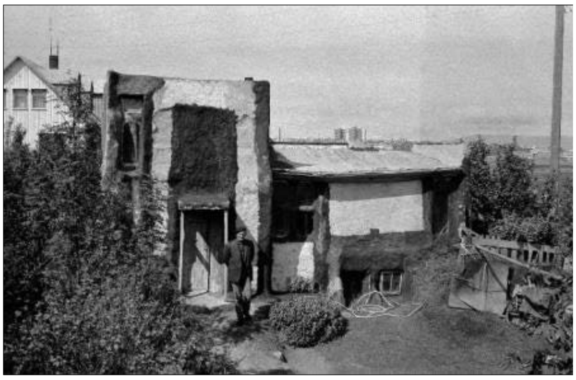

Mynd 29. Húsið Garðstunga, horft í norðvestur, húsið Heiði (232-70) til vinstri. Við húsið stendur eigandinn og húsbyggjandinn Óskar B. Magnússon.[54]

Bústaðir 232-59 Grund í Blesugróf

Safnnr.	Sérheiti	Hlutverk	Tegund	Aldur	Hnit X ISN93	Hnit Y ISN93	Ástand	Horfin
232-59	Grund, Blesugróf	Íbúðarhús	Steypa	1965-1971	361441	404784	Ómetið	Nei

Staðhættir: Grund stóð á árbakkanum, norðaustur af Garðstungu (Kastalanum), þar sem nú er svæði á milli Reykjanesbrautar og göngustígs. Samkvæmt korti frá árinu 1958–1959 stóðu þá sex hús og kofar á lóðinni.[55] Austan við vegöxl Reykjanesbrautar og um 80 m austur af Blesugróf 38 er steinsteypt horn, sennilega hússhorn. Hugsanlega leifar íbúðarhússins Grundar sem stóð þarna.
Lýsing: Steinsteypt horn, vinkill, mosavaxið. Ofan og vestan við það er jarðvegur frá vegöxl Reykjanesbrautar. Minjar gætu fundist í jörðu.

[53] *Ljósmyndasafn Reykjavíkur*. SÞÓ ÁBS 1416. Ljósmyndari Sveinn Þórðarson, Garðstunga í Blesugróf 1972.
[54] *Ljósmyndasafn Reykjavíkur*. ÞJV Breiðholt nr. 6. Ljósmynd Þjóðviljinn, Garðstunga í Blesugróf 1970.
[55] *Borgarsögusafn*. Kortasafn, afrit frá Mælingadeild Reykjavíkur. Kort II-8-2-010 frá árunum 1958-1959.

Mynd 30. Leifar af húsi við Grund (232-59), horft til vesturs að Reykjanesbraut, eftir stendur trjágróður og húshorn.

Mynd 31. Steinsteypt húshorn, leifar af húsi við Grund.

Bústaðir 232-60 Hús Ingimars Þorsteinssonar í Blesugróf

Safnnr.	Sérheiti	Hlutverk	Tegund	Aldur	Hnit X ISN93	Hnit Y ISN93	Ástand	Horfin
232-60	Ingimar Þorsteinsson Blesugróf	Íbúðarhús	Heimild	1954-1965	361420	404829	Ómetið	Já

Staðhættir: Hús merkt Ingimar Þorsteinssyni á korti frá 1957.[56] Húsið var norður af Garðstungu (Kastalanum), þar sem í dag er eystri akrein Reykjanesbrautar, um 60 m austur af Blesugróf 26. Sjá á korti frá árunum 1958–1959.[57]
Lýsing: Húsið er horfið undir gatnaframkvæmdir, en minjar gætu fundist í jörðu.

Bústaðir 232-61 Veðbanki og geymsluhús

Safnnr.	Sérheiti	Hlutverk	Tegund	Aldur	Hnit X ISN93	Hnit Y ISN93	Ástand	Horfin
232-61	Veðbanka- og geymsluhús	Hús	Heimild	1930-1971	361308	405134	Ómetið	Já

Staðhættir: Húsið var reist vestan við skeiðvöll Fáks árið 1930 og stóð rétt norðan við núverandi frárein frá Reykjanesbraut inn á lóð Bústaðavegar 151–153, þar sem dælustöð Atlantsolíu er í dag. Rifið 1971–1975 vegna lagningar Reykjanesbrautar. Í húsinu var veðbanki starfræktur þegar kappreiðar voru á skeiðvellinum.
Lýsing: Tvisvar var byggt við húsið, en elsti hlutinn var byggður úr bindingi. Húsið er horfið undir gatnaframkvæmdir, en minjar gætu fundist í jörðu.

---

[56] Skjalasafn Ráðhúss Reykjavíkur. Skjöl bæjarráðs um lóðamál (D-skjöl). Blesugróf. Kort Rafmagnsveitu Reykjavíkur: „Byggð í Blesugróf við Elliðaár“. Rvík 295.47 M 1:2000, líklega frá síðari hluta sjötta áratugarins.
[57] *Borgarsögusafn*. Kortasafn, afrit frá Mælingadeild Reykjavíkur kort II-8-2-010 frá árunum 1958-1959.

Mynd 32. Neðri Fákur, gamla félagsheimili Fáks þar sem síðar reis Bústaðavegur 153, nú Grillhúsið á Sprengisandi. Norðan við það er löng hlaða með 4 hesthúsalengjum sem stendur enn. Austan við er síðan umrætt hús, geymslu- og veðbankahús með þularstúku sem snýr að skeiðvellinum. Fleiri hesthús eru svo norðar sjá 323-67, í baksýn eru hús við Garðsenda.[58]

Bústaðir 232-62 Reykjaæð

Safnnr.	Sérheiti	Hlutverk	Tegund	Aldur	Hnit X ISN93	Hnit Y ISN93	Ástand	Horfin
232-62	Reykjaæð	Hitaveitulögn	Heimild	1939-1970	361223	405286	Ómetið	Já

Staðhættir: Hitaveitustokkur, aðalæð hitaveitunnar var lögð í stokk frá Reykjum í Mosfellssveit í safngeyma á Öskjuhlíð á árunum 1939-1943. Stokkurinn lá að hluta til ofanjarðar, yfir svæðið frá austri til vesturs, norðan lóðarmarka Bústaðavegs 151 og yfir Elliðaárdalinn. Árið 1970 var lögnin endurnýjuð og aftur árið 2020 en þá var hún sett í jörð rétt norðan við þessa gömlu lögn.
Lýsing: Á gamla stokknum var lokið bogalaga, en á yngri stokknum er það flatt. Horfið að mestu.

Mynd 33. Horft í norðaustur eftir Reykjaæðinni (232-62) árið 1942. Gömlu hitaveitustokkarnir voru með bogaþaki.[59]

---

[58] *Ljósmyndasafn Reykjavíkur*. FÁK 001 035 1-1. Ljósmyndari ókunnur, 1965 til 1971.
[59] *Ljósmyndasafn Reykjavíkur*.LOG 026 1-1. Ljósmyndari Loftur Guðmundsson, 1942.

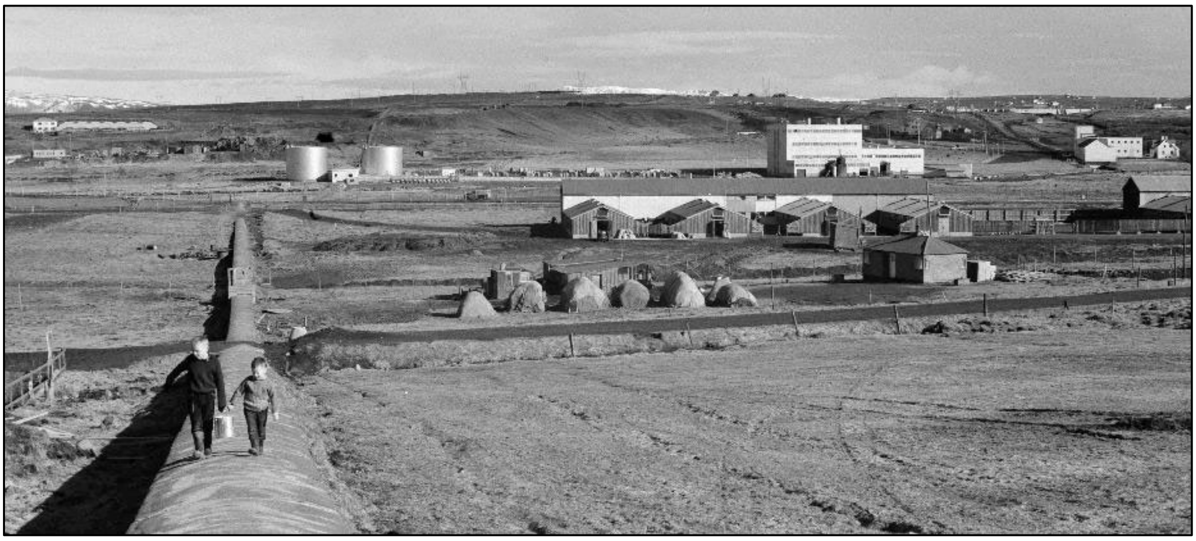

Mynd 34. Horft í austur eftir Reykjaæðinni (323-62). Þvert yfir myndina liggur Breiðholtsvegur (262-68). Austan vegarins eru þrjú lítil hús (232-63, 232-64 og 232-65) sem stóðu á Sogamýrarbletti 24. Við annað þeirra er búið að koma fyrir útiheyi. Enn austar eru hesthús Fáks sem voru rifin (232-67) og fjær eru olíutankar kyndistöðvar, Toppstöðin og Elliðaárstöðin.[60]

Bústaðir 232-66 Íbúðarhús

Safnnr.	Sérheiti	Hlutverk	Tegund	Aldur	Hnit X ISN93	Hnit Y ISN93	Ástand	Horfin
232-66		Hús	Heimild	1944-1965	361293	405255	Ómetið	Já

Staðhættir: Lítið hús sem stóð austan við erfðafestulandið Sogamýrablett 24, þar sem í dag er lóðin Bústaðavegur 151. Er merkt inn á kort frá árinu 1957. Húsið finnst ekki skráð eða til umfjöllunar í skjölum (á Borgarskjalasafni) eða öðrum rituðum heimildum sem kannaðar hafa verið í tengslum við skráningu og varðveislumat húsa á svæðinu.
Lýsing: Húsið er horfið, en minjar gætu fundist í jörðu.

Bústaðir 232-67 Gömlu Fákshúsin

Safnnr.	Sérheiti	Hlutverk	Tegund	Aldur	Hnit X ISN93	Hnit Y ISN93	Ástand	Horfin
232-67	Gömlu Fákshúsin	Hesthús	Húsgrunnur	1959-1999	405216	405216	Gott	Nei

Staðhættir: Undirstöður horfinna hesthúsa og hlöðu vestan við Reykjanesbraut, norðan við þau hesthús sem enn standa á lóðinni Bústaðavegi 151. Húsin voru reist á árunum 1959–1960, eftir teikningum Sigvalda Thordarsonar arkitekts (1. áfangi), sjá mynd 32. Árið 1964 var fjórum hesthúsum til viðbótar bætt við austan við hlöðuna (3. áfangi). Þau hús sem stóðu austan hlöðunnar voru flutt á núverandi félagssvæði Fáks, Víðivelli í Víðidal, um 1974 þegar Reykjanesbraut var lögð. Hlaðan, ásamt hesthúsunum fjórum, sem stóðu vestan hennar voru rifin árið 1999 en sökklarnir látnir standa eftir.
Lýsing: Það sem eftir stendur eru steyptar undirstöður (sökklar) hlöðunnar og hesthúsanna sem snéru í vestur. Steypan er heil og stendur vel. Veggir hafa verið um 20 cm breiðir og um 1 m á hæð. Svæðið er allt mjög vel gróið.

[60] *Ljósmyndasafn Reykjavíkur*. ÞJV 029 119 4-1. Úr myndasafni Þjóðviljans.

Mynd 35. Horft í suður eftir sökkli hlöðunnar.

Mynd 36. Horft í vestur eftir einni hesthúsalengjunni.

Bústaðir 232-69 Félagsheimili Fáks

Safnnr.	Sérheiti	Hlutverk	Tegund	Aldur	Hnit X ISN93	Hnit Y ISN93	Ástand	Horfin
232-69	Gamla félagsheimili Fáks	Félagsheimili	Heimild	1962-1985	361279	405086	Ómetið	Já

Staðhættir: Húsið var reist sunnanvert á lóð Fáks árið 1962, eftir teikningum Sigvalda Thordarsonar arkitekts. Stóð þar sem húsið Bústaðavegur 153 stendur nú. Félagsheimilið var rifið er það hús var byggt 1985, sjá mynd 32.
Lýsing: Horfið.

Bústaðir 232-70 Heiði í Blesugróf

Safnnr.	Sérheiti	Hlutverk	Tegund	Aldur	Hnit X ISN93	Hnit Y ISN93	Ástand	Horfin
232-70	Heiði	Íbúðarhús	Heimild	1963-1971	361401	404777	Ómetið	Já

Staðhættir: Stóð vestan við Reykjanesbraut um 30 m austan við Blesugróf 38. Þá austan við gamla Vatnsveituveg. Húsið var sennilega byggt árið 1963 en varð að víkja fyrir Reykjanesbraut að hluta til árið 1975 og líklega allt húsið skömmu seinna. Austan við húsið var rekið trésmíðaverkstæði í sér húsi.
Lýsing: Húsið er horfið undir gatnaframkvæmdir, en minjar gætu fundist í jörðu.

Bústaðir 232-71 Tunga í Blesugróf

Safnnr.	Sérheiti	Hlutverk	Tegund	Aldur	Hnit X ISN93	Hnit Y ISN93	Ástand	Horfin
232-71	Tunga	Íbúðarhús	Heimild	1960-1970	361374	404838	Ómetið	Já

Staðhættir: Húsið Tunga stóð austan við Vatnsveituveg (í Blesugróf). Húsið var rifið á árunum 1971–74 vegna lagningu Reykjanesbrautar, var þar sem nú er grasöxl vestari akreinar um 25 m austan við Blesugróf 24.
Lýsing: Húsið er horfið undir gatnaframkvæmdir, en minjar gætu fundist í jörðu.

Bústaðir 232-72 Snæland í Blesugróf

Safnnr.	Sérheiti	Hlutverk	Tegund	Aldur	Hnit X ISN93	Hnit Y ISN93	Ástand	Horfin
232-72	Snæland	Íbúðarhús	Heimild	1935-1971	361369	404894	Ómetið	Já

Mynd 37. Húsið Snæland í Blesugróf.[61]

Staðhættir: Snæland var hús í Blesugróf austan við Vatnsveituveg, skráð við Breiðholtsveg.[62] Húsið var ein hæð og ris með þakgluggum byggt árið 1935. Það var rifið á árunum 1971–74 vegna lagningar Reykjanesbrautar, var þar sem nú er vestari akrein um 40 m fyrir austan Blesugróf 31.
Lýsing: Húsið var ein hæð og ris, gluggar á þaki. Húsið er horfið undir gatnaframkvæmdir, en minjar gætu fundist í jörðu.

Bústaðir 232-81 Náma

Safnnr.	Sérheiti	Hlutverk	Tegund	Aldur	Hnit X ISN93	Hnit Y ISN93	Ástand	Horfin
232-81		Náma	Heimild	1945	361346	405477	Ómetið	Já

Staðhættir: Á loftmynd frá árinu 1945 er náma vestan við norðurenda skeiðbrautarinnar,[63] þar sem nú eru gatnamót Reykjanesbrautar og Miklubrautar.
Lýsing: Gömlu ísaldareyrarnar eru þarna enn undir.

[61] *Ljósmyndasafn Reykjavíkur*. SÞÓ ÁBS 168, ljósmyndari Sveinn Þórðarson.
[62] *Húsaskrá Borgarsögusafns Reykjavíkur*. Br, nr. 2132.
[63] *Landmælingar Íslands*. Loftljósmynd: AMS 1000721008, 1945.

Bústaðir 232-88 Elliðaárbrú vestari

Safnnr.	Sérheiti	Hlutverk	Tegund	Aldur	Hnit X ISN93	Hnit Y ISN93	Ástand	Horfin
232-88	Elliðaárbrú vestari	Brú	Brú	1940	361518	405545	Gott	Nei

Mynd 38. Brúin yfir vestari kvísl Elliðaánna reist 1941, horft í suður.

Staðhættir: Vegir og önnur samgöngumannvirki milli Reykjavíkur og nágrannabyggða voru mjög frumstæð fram undir lok 19. aldar. Fyrstu brýrnar yfir Elliðaárnar voru byggðar árið 1883. Vestari brúin er nokkuð ofar í dalnum en sú eystri (232-23). Fyrir bragðið kom hlykkur á veginn milli brúnna (sjá mynd 9). Á árunum 1919-1920 voru brýrnar yfir Elliðaár endurnýjaðar en gömlu hlöðnu stólparnir voru samt notaðir áfram, hækkaðir og steinbitar settir á milli þeirra í stað trébitanna sem fyrir voru. Brúargólfin voru líka steypt og handrið úr járni fest á steypta stólpa (sjá mynd 26). Í þriðja sinn, eða árið 1941, voru brýrnar yfir Elliðaár endurnýjaðar. Þá voru nýjar brýr steyptar og þær gerðar tvíbreiðar. Vestari brúin var þá byggð neðar í dalnum til móts við þá eystri og við það fór hlykkurinn af veginum.[64] Eystri brúin var þá rétt af en sú gamla og nýja sitja á sama stöpli að austan en gamli hlutinn er nú notaður sem göngubrú.[65] Gamla brúin yfir vestari kvíslina er enn í notkun en farið er yfir hana þegar ekið er að veiðihúsi í Árhólmanum, sjá (232-23).
Lýsing: Brúin var öll steypt upp um 1941, stöplar, burðarbitar og gólf. Handriðið er úr járni með steyptum stöplum á endunum.

[64] Árni Hjartarson, Helgi M. Sigurðsson og Reynir Vilhjálmsson: *Elliðaárdalur. Land og saga*, bls. 82-83.
[65] Stofnun Árna Magnússonar: Örnefnasafn. Örnefnalýsing Kleppur (181166-231-2).

Bústaðir 232-155 Nesti við Elliðaárvog

Safnnr.	Sérheiti	Hlutverk	Tegund	Aldur	Hnit X ISN93	Hnit Y ISN93	Ástand	Horfin
232-155	Nesti við Elliðaárvog	Bensínstöð	Heimild	1956-1980	361369	405611	Ómetið	Að hluta

Staðhættir: Nesti við Elliðaár byggt 1957-8, stóð norðan við Miklubraut inni í eystri slaufunni. Húsið var byggt norðan við Suðurlandsbraut þar sem hún lá að gömlu brúnum yfir Elliðaár. Í húsinu var rekin bensínstöð í annarri einingunni en sjoppa í hinni, arkitekt Manfreð Vilhjálmsson.
Lýsing: Húsið er horfið undir gatnaframkvæmdir, en minjar gætu fundist í jörðu.

Mynd 39. Nesti við Elliðaárvog árið 1959.[66]

[66] Ljósmyndasafn Reykjavíkur. AKO 001 0082-1. Ljósmyndari Andrés Kolbeinsson 1959.

Bústaðir 232-156 Náma

Safnnr.	Sérheiti	Hlutverk	Tegund	Aldur	Hnit X ISN93	Hnit Y ISN93	Ástand	Horfin
232-156		Náma	Heimild	1947	361436	404655	Ómetið	Að hluta

Staðhættir: Með aukinni þörf á byggingarefni voru opnaðar sand- og malarnámur í landi Bústaða upp úr 1929.[67] Tekin var möl úr gömlu ísaldaráreyrunum sem voru neðst í Elliðaárdal, bæði í landi Bústaða og Ártúns. Ein náma var þar sem nú er hluti af byggðinni í Blesugróf og þar sem Reykjanesbraut er þar í austri, náman er merkt inn á kort frá árinu 1947.[68]

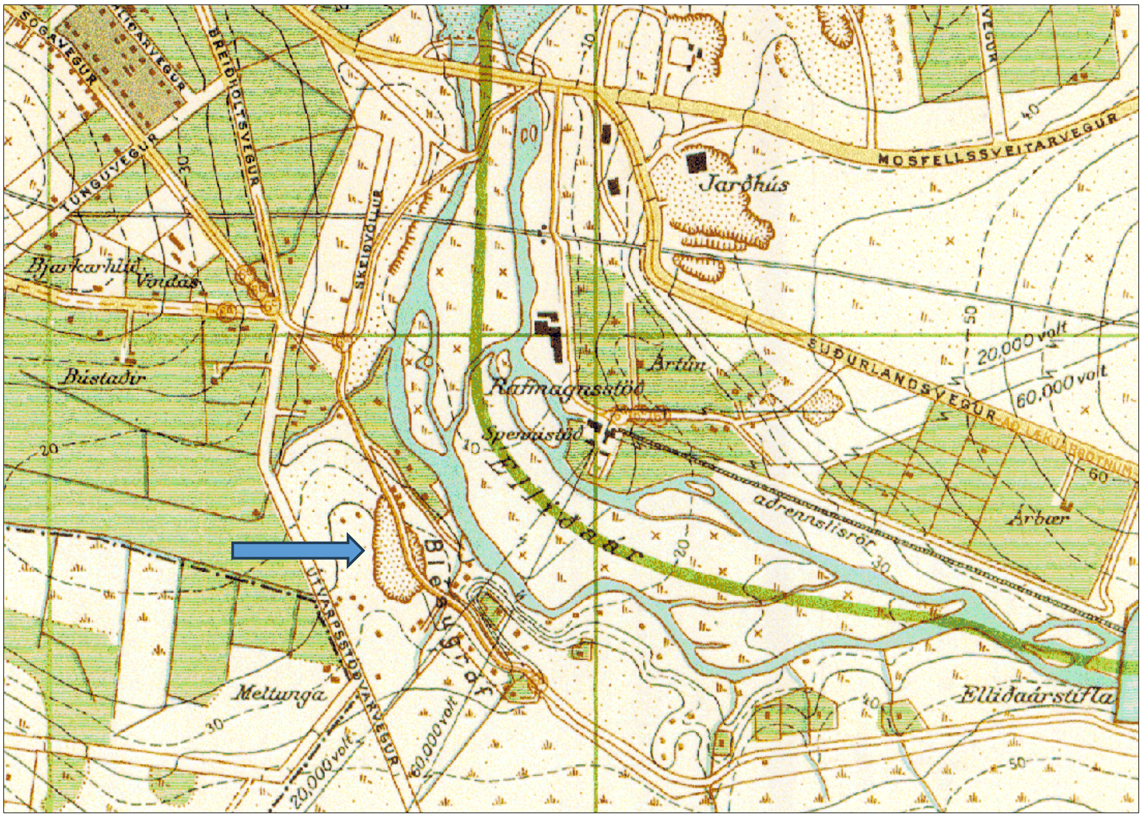

Mynd 40. Byggðin í Blesugróf og Löngugróf á korti frá 1947. Malanámur voru þar sem nú er byggðin vestan Vatnsveituvegar, blá píla. Útvarpsstöðvarvegur liggur í framhaldi af Breiðholtsvegi vestan við námuna og Vatnsveituvegur liggur sunnan og vestan með ánum frá gömlu brúnni upp að Bústaðavegi og áfram upp á malarhjallana um Blesugróf og Löngugróf að Árbæjarstíflu. Skeiðvöllurinn var nyrst á malareyrunum.[69]

[67] *Morgunblaðið*, 23.2.1929, bls. 2.
[68] *Borgarsögusafn*. Korta- og uppdráttasafn. Kort af Reykjavík, Seltjarnarnesi og Kópavogskaupstað 1947 (hluti), teiknað af Ágústi Böðvarssyni. Prentað eintak.
[69] *Borgarsögusafn*. Kortasafn. Kort af Reykjavík og Seltjarnarnesi 1947 (hluti), teiknað af Ágústi Böðvarssyni.

4.3 Varðveislumat fyrir fornleifar, mannvirki og yngri minjar

Úttektarsvæðið Reykjanesbraut-Bústaðavegur sem hér er til umfjöllunar hefur tekið miklum breytingum frá fyrri tíð vegna malarnáms og gatnagerðar.

Úttektarsvæðið liggur eftir landsvæði sem á öldum áður heyrði undir þrjár jarðir, Breiðholt, Klepp og Bústaði og eru minjar skráðar undir þær, alls 38 minjastaðir, sjá fornleifaskrár jarðanna hér að framan og er úttektarvæðið eru um 25 ha að stærð.

Minjar á úttektarsvæðinu voru flokkaðar eftir aldri sem var áætlaður út frá útliti þeirra og heimildum sem vísað er til þar sem við á. Heildarfjöldi og aldursflokkun minja á svæðinu er sýndur í töflu 2. Elstu minjarnar eru fornleifar 100 ára og eldri, í *rauðum flokki*. Þær eru friðaðar og hafa 15 m friðhelgað svæði, þeim má enginn breyta, hylja eða raska. [70] Yngri minjar voru flokkaðar í tvo flokka. Í *gulum flokki* eru minjar sem verða friðaðar fornleifar á næstu 10 árum. Í *grænum flokki* eru minjar frá því eftir 1935, sem teljast til fornleifa. Herminjar eru flokkaðar sérstaklega og merktar *bláum lit*. Þær eru frá árunum 1940-45 en sérstaklega er gætt að þeim minjum þar sem þær fara að verða fágætar.

Á skráningarsvæðinu eru skráðar 11 fornleifar og 27 yngri minjar, flestar eftir heimildum. Tvennar fornleifar eru þó sjáanlegar, vaðið á gömlu þjóðleiðinni (232-86) og vegur (232-76) að gömul brúnni yfir Elliðaár (232-23) en brúin er rétt utan skráningarsvæðis en upplýsingar um hana eru birtar hér framar í skrá yfir fornleifar. Yngri minjar eru líka flestar horfnar, það voru hús sem viku fyrir Reykjanesbraut á árunum 1971–1975. Sjáanlegar minjar eru hluti af steyptum sökkli Grundar (232-59), steyptir sökklar hesthúsa Fáks (232-67) og yngri Elliðaárbrúin (232-88) sem var reist 1940 yfir vestari kvíslina neðst við Elliðaárósa og er enn í notkun.

Þó svo að fornleifaskráning hafi farið fram er það engin trygging fyrir því að ekki séu áður óþekktar fornleifar á skráningarsvæðinu. Leita þarf til Minjastofnunar Íslands ef raska þarf fornleifum.

Tafla 2 Aldursflokkun og fjöldi skráðra minja á skráningarsvæðinu.

Flokkur	Tegund minja	Litur flokks	Skráðar minjar
1	Fornleifar 100 ára og eldri	● Rauður	11
2	Minjar frá 1925-1935	● Gulur	2
3	Minjar frá 1935 og yngri	● Grænn	24
4	Herminjar frá 1940 og yngri	● Blár	1
		Samtals	38

Hættumat vegna framkvæmdarinnar er metið þannig að allar minjar innan úttektarsvæðis eru metnar í **mikilli hættu** og ef minjar eru *horfnar* af yfirborði vegna fyrri framkvæmda innan framkvæmdasvæðisins er metin **engin hætta**, sjá viðauka 1.

Leiðbeinandi tillögur að mótvægisaðgerðum voru gerðar fyrir minjarnar, *en endanleg ákvörðun um mótvægisaðgerðir er tekin af Minjastofnun Íslands*, sjá minjaskrá í viðauka 1. Bent skal á að nú eru allar minjar sem eru 100 ára og eldri fornleifar miðað

[70] Lög um menningarminjar nr. 80/2012. Tóku gildi 1. janúar 2013.

við núverandi lög um menningaminjar, því geta yngi minjar flokkast sem fornleifar eftir nokkur ár ef framkvæmdin á eftir að dragast á langinn.[71]

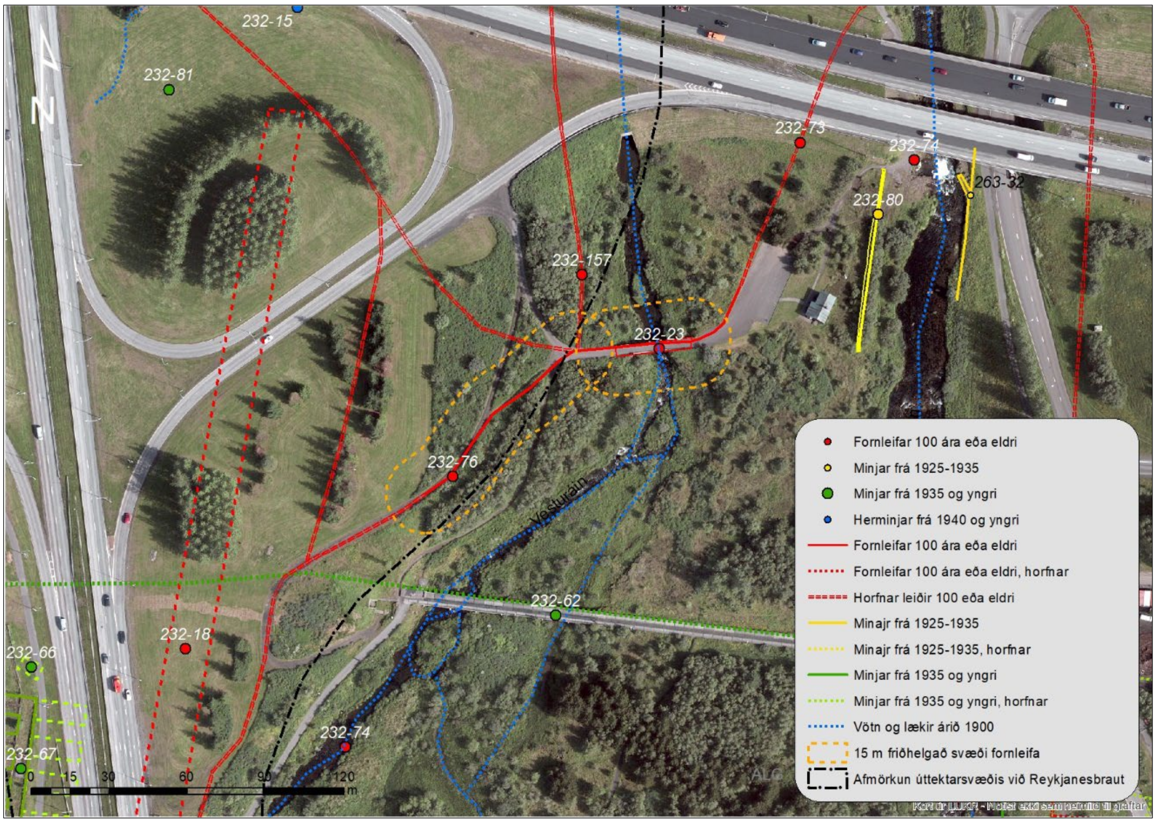

Mynd 41. Vatnsveituvegur (323-76) og Elliðaárbrú (323-23), gulur hringur sýnir 15 m friðhelgað svæði umhverfis fornleifarnar.

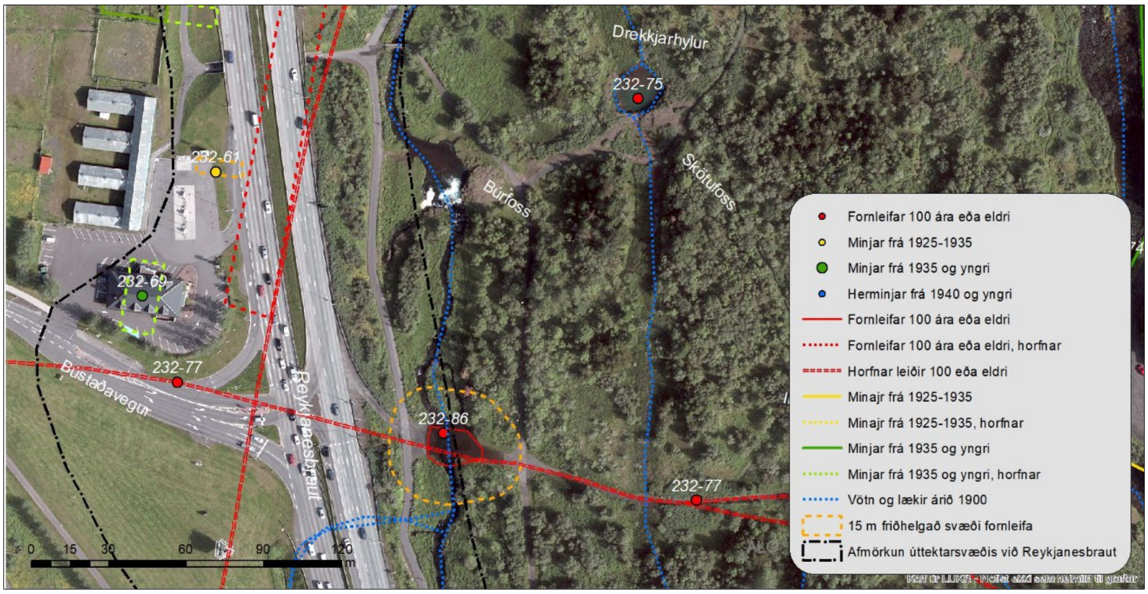

Mynd 42.Vað 323-86, gulur hringur sýnir 15 m friðhelgað svæði umhverfis fornleifarnar.

Þær minjar sem framkvæmdin mun hugsanlega hafa áhrif á. Er þá Vatnsveituvegur (323-76) og vað við Elliðaár (323-86) sjá myndir 41 og 42.

---

[71] Lög um menningarminjar nr. 80/2012. Tóku gildi 1. janúar 2013.

4.3.1 Grunnástand umhverfisþátta

Úttektarsvæðið er um 25 ha og er að mestu leyti þakið umferðarmannvirkjunum. Flestar skráðar minjar hafa horfið undir þessi mannvirki og áhrifasvæði þeirra eða um 33 minjastaðir.

4.3.2 Umhverfisáhrif

Ekki er ljós hvar hinir eiginlegu vegir verða við þessa framkvæmd en ef áætlað er að þeir fari yfir þær fornleifar og yngri minjar sem eftir eru á staðnum þá kemur framkvæmdin til með að hafa mikil áhrif á þá minjastaði. Lagt er til að reynt verði að hlífa þeim í þessari framkvæmd og er þá átt við, vaðið á gömlu þjóðleiðinni (232-86) og hluta af Vatnsveituvegi (232-76) sem mætti nota sem hjólastíg eða göngustíg, mótvægisaðgerðir eru að girða svæðin af og leyfa ekki umferð um þau svæði. Í heildina séð hefur framkvæmdin ekki mikil áhrif á fornleifar og yngri minjar ef þessum fornleifunum verður hlíft.

4.3.3 Niðurlag

Hafa ber í huga að umferð stórvirkra vinnuvéla, sem og staðsetning vinnubúða eða bílastæða, getur haft veruleg áhrif á minjar. Því er mikilvægt að velja vel staðsetningu þeirra, sem og aðra framkvæmdastaði verktaka, með tilliti til minjastaða á framkvæmdasvæðinu og án þess að raska þeim. Fornleifaskráningin tekur til þeirra minja er enn sjást á yfirborði eða þar sem staðsetning jarðlægra eða horfinna minja er þekkt. Þess ber að gæta að minjar geta leynst undir yfirborði þó að þær séu horfnar af yfirborði. Ef fornleifar koma óvænt í ljós ber, skv. 24 grein laga 80/2012 um menningarminjar, að tilkynna fundinn til Minjastofnunar Íslands sem ákvarðar um frekari aðgerðir til björgunar eða verndar minjunum.

5. Heimildir

Óprentaðar / óútgefnar heimildir / skjöl

Borgarsögusafn Reykjavíkur:
Deild minjavörslu og rannsókna (Árbæjarsafni).
Fornleifaskrá Reykjavíkur. Rafræn skrá.
Húsaskrá Reykjavíkur. Rafræn skrá og gagnasafn.
Kortasafn.
Ýmis kort og uppdrættir.
Skjalasafn um fornleifar.
Rafræn gögn.
Ljósmyndir teknar við vettvangskönnun.
Ljósmyndasafn Reykjavíkur.
Ljósmyndir úr safneign.

Borgarskjalasafn Reykjavíkur: Skjöl úr safneign.

Landmælingar Íslands:
Loftmyndasafn.
Kortasafn.

Landsbókasafn Íslands:
Íslandskort.

Minjastofnun Íslands:
Skráningarstaðlar fornleifa, 2013. Sótt 16.06.2024 af https://www.minjastofnun.is/static/files/Fornleifaskraning/skraningarstadlar_2013_fornleifar.pdf
Reglur um skráningu jarðfastra menningarminja vegna skipulags og framkvæmda nr. 620/2019: Sótt 16.06.2024 af https://www.stjornartidindi.is/Advert.aspx?RecordID=b16a0ee3-05fb-42fd-ac95-eec0e082284b

Skipulagsstofnun:
Deiliskipulag Reykjanesbrautar milli Mjóddar og Smiðjuhverfis: https://skipulagsaaetlanir.skipulagsstofnun.is/skipulagvefur/DisplayDoc.aspx?itemid=01634425400357918750 og Reykjanes braut -Stekkjabakki, mislæg gatnamót: https://skipulagsaaetlanir.skipulagsstofnun.is/skipulagvefur/DisplayDoc.aspx?itemid=01634425400184950000
Reykjanesbraut – Bústaðarvegur með tilliti til Borgarlínu. Matsáætlun 3.3.2023: https://www.skipulag.is/media/attachments/matsaaetlun-Reykjanesb-Bustadavegur-m.t.t.-Borgarlinu.pdf

Stofnun Árna Magnússonar:
Örnefnasafn. https://sarpur.is/ og Nafnið.is. https://xn--nafni-mta.is/

Þjóðminjasafn Íslands:
Ljósmyndir úr safneign.

- *Elliðaárdalur: Svæðið norðan Stekkjarbakka,* skýrsla Borgarsögusafns nr. 182, 2017.
- *Bústaðavegur 151-153, Húsaskrá og varðveislumat, Fornleifaskrá.* Bréf til skipulagsfulltrúa 28. september 2018.

Prentaðar / útgefnar heimildir

Anna Lísa Guðmundsdóttir, Alma Sigurðardóttir, Margrét Björk Magnúsdóttir og Drífa Kristín Þrastardóttir. *Elliðaárdalur. Fornleifaskrá og húsakönnun,* skýrsla Borgarsögusafns nr. 202, 2020.

Anna Lísa Guðmundsdóttir og Margrét Björk Magnúsdóttir. *Ártúnshöfði. Fornleifaskrá.* Skýrsla 212. Reykjavík, Borgarsögusafn Reykjavíkur, 2021.

Árni Hjartarson, Helgi M. Sigurðsson og Reynir Vilhjálmsson. *Elliðaárdalur.* Land og saga.

Drífa Kristín Þrastardóttir, Anna Lísa Guðmundsdóttir. *Elliðaárdalur. Svæðið norðan Stekkjarbakka*, skýrsla Borgarsögusafns nr. 182, 2017.

Drífa Kristín Þrastardóttir, Anna Lísa Guðmundsdóttir, Gunnþóra Guðmundsdóttir, María Gísladóttir, Helga Maureen Gylfadóttir og Guðný Gerður Gunnarsdóttir. *Byggðakönnun. Borgarhluti 5 – Háleiti*, skýrsla Minjasafns Reykjavíkur nr. 163, 2013.

Elliðaárnar. Paradís Reykjavíkur, Ritstj. Guðmundur Daníelsson. Reykjavík 1968.

Einar S. Arnalds. *Reykjavík. Sögustaður við Sund*, 4. bindi, *Lykilbók*. Reykjavík 1989.

Eggert Þór Bernharðsson. *Undir bárujárnsboga. Braggalíf í Reykjavík 1940-1970.* Reykjavík 2000.

Guðlaugur R. Guðmundsson. „Örnefnalýsing Laugarness, Klepps og Rauðarár". *Reykjavík. Miðstöð þjóðlífs*. Kristín Ástgeirsdóttir sá um útgáfuna. Sögufélag. Reykjavík 1978.

Lög um menningarminjar nr. 80/2012. Tóku gildi 1. janúar 2013.

Minjastofnun Íslands. *Skráningarstaðlar fornleifa*. [Reykjavík:] Minjastofnun Íslands, 2013, https://www.minjastofnun.is/static/files/Fornleifaskraning/skraningarstadlar_2013_fornleifar.pdf, sótt 15. september 2023.

Páll Líndal: *Reykjavík: Sögustaður við Sund.* 1. bindi. Örn og Örlygur. Reykjavík 1987.

Reykjanesbraut – Bústaðavegur með tilliti til Borgarlínu. Matsáætlun 3.3.2023. Efla.

Oddgeir Isaksen; *Skil á fornleifaskráningargögnum. Landupplýsingagögn: Punktaskrár, línu- og flákagögn*. Minjastofnun Íslands. Leiðbeiningarit 1. Reykjavík 2013. Sjá vef Minjastofnunar Íslands: http://www.minjastofnun.is/ → Gagnasafn → Leiðbeiningarrit.

Þorkell Jóhannesson. „Minningar frá Breiðholti". Heima er bezt, 63. árg. 2013, 2. tbl., bls. 62- 67.

Þór Whitehead: *Ísland í hers höndum.* Vaka Helgafell 2002.

Rafrænar heimildir / vefsíður / gagnagrunnar

Borgarvefsjá: http://borgarvefsja.reykjavik.is/borgarvefsja/.

Sarpur. Menningarsögulegt gagnasafn: http://sarpur.is/

Teikningavefur Reykjavíkurborgar: http://skjalasafn.reykjavik.is/fotoweb/ →Söfn: Skipulagsuppdrættir. Aðaluppdrættir.

Vefur alþingis: http://www.althingi.is/.

Vefur Borgarsögusafns Reykjavíkur: http://borgarsogusafn.is/ → Útgáfa → Skýrslur

Vefur Guðjóns Friðrikssonar sagnfræðings: Alfræði Reykjavíkur http://archive.ph/Xzmet#selection-54031.0-54033.409

Vefur Minjastofnunar Íslands: http://www.minjastofnun.is/.

Viðauki 1

Minjatafla með hættumati og mótvægisaðgerðum

Fornleifar

Safnnr.	Sérheiti	Hlutverk	Tegund	Aldur	Hnit X ISN93	Hnit Y ISN93	Ástand	Horfin	Hættumat	Hættuorsök	Mótvægis-aðgerðir
218-26	Bústaðalaug	Laug	Heimild	●1900	361581	404355	Ómetið	Já	Engin hætta	Vegagerð	Engar
218-163	Læknisleið	Leið, sem vegur	Heimild	●1500	361494	404559	Ómetið	Já	Engin hætta	Vegagerð	Engar
231-69	Markalækur	Landamerki	Heimild	●1890	361252	405700	Ómetið	Já	Engin hætta	Vegagerð	Engar
231-74	Biskupagata eða Biskupabraut	Leið, sem vegur	Heimild	●1826-1907	361406	405731	Ómetið	Já	Engin hætta	Vegagerð	Engar
232-18	Skeiðvöllur	Reiðvöllur	Heimild	●1922-1971	361352	405262	Ómetið	Já	Engin hætta	Vegagerð	Engar
232-23	Elliðaárbrú	Brú	Brú	●1883	361534	405377	Gott	Nei	Mikil hætta	Vegagerð	Loka fyrir bílaumferð með á framkvæmdum stendur
232-37	Almenningsvöð	Vað	Heimild	●1000-1883	361500	405573	Ómetið	Já	Engin hætta	Vegagerð	Engar
232-76	Vatnsveituvegur	Leið, sem vegur	Vegur	●1909	361455	405328	Gott	Já, á þessu svæði	Mikil hætta	Vegagerð	Girða af, banna umferð
232-77	Bústaðavegur hinn forni	Þjóðvegur	Heimild	●900-1883	361293	405052	Sæmilegt	Já, á þessu svæði	Engin hætta	Vegagerð	Engar
232-85	Suðurlandsbraut	Vegur	Heimild	●1908-1920	361339	405523	Ómetið	Já	Engin hætta	Vegagerð Vegagerð	Engar
232-86		Vað	Heimild, Vað	●1831	361396	405032	Gott	Nei	Mikil hætta	Vegagerð	Girða af, banna umferð
232-156		Leið	Reiðvegur	●1883-1924	361504	405406	Ómetið	Já		Vegagerð	

Yngri minjar

Safnnr.	Sérheiti	Hlutverk	Tegund	Aldur	Hnit X ISN93	Hnit Y ISN93	Ástand	Horfin	Hættumat	Hættuorsök	Mótvægis-aðgerðir
218-62	Hús í Blesugróf	Íbúðarhús	Heimild	1930			Ómetið	Já	Engin hætta	Vegagerð	Engar
218-102	Bakkakot, Blesugróf	Íbúðarhús	Heimild	●1943-2003	361652	404356	Ómetið	Já	Engin hætta	Vegagerð	Engar
218-103	Laugarfell, Blesugróf	Íbúðarhús	Heimild	●1942-1984	361621	404388	Ómetið	Já	Engin hætta	Vegagerð	Engar
218-104	Lækjarbugur, Blesugróf	Íbúðarhús	Heimild	●1942-1984	361608	404416	Ómetið	Já	Engin hætta	Vegagerð	Engar
218-106	Lækjartún, Blesugróf	Íbúðarhús	Heimild	●1950-1996	361551	404445	Ómetið	Já	Engin hætta	Vegagerð	Engar
218-107	Lækjarhvoll, Blesugróf	Íbúðarhús	Heimild	●1945-1971	361505	404444	Ómetið	Já	Engin hætta	Vegagerð	Engar
218-108	Lækjarbrekka, Blesugróf	Íbúðarhús	Heimild	●1943-1984	361521	404455	Ómetið	Já	Engin hætta	Vegagerð	Engar
218-110	Klöpp, Blesugróf	Íbúðarhús	Heimild	●1954-1971	361505	404527	Ómetið	Já	Engin hætta	Vegagerð	Engar
231-57	Kleppsmýrarblettur 17, Útskálar	Íbúðarhús	Heimild	●1941-1975	361315	405758	Ómetið	Að hluta	Engin hætta	Vegagerð	Engar
231-58	Kleppsmýrarblettur 17, Útskálar	Hlaða, f. hey	Heimild	●1937-1971	361294	405689	Ómetið	Já	Engin hætta	Vegagerð	Engar
231-59	Kleppsmýrarblettur 17, Útskálar	Útihús	Heimild	●1950-1970	361374	405692	Ómetið	Já	Engin hætta	Vegagerð	Engar
231-60	Kleppsmýrarblettur 17, Útskálar	Hesthús	Heimild	●1950-1970	361382	405660	Ómetið	Já	Engin hætta	Vegagerð	Engar
231-62	Kleppsmýrarblettur 17, Útskálar	Súrheysturn	Heimild	●1941	361402	405831	Ómetið	Já	Engin hætta	Vegagerð	Engar
231-61	Kleppsmýrarblettur 17, Útskálar	Kálgarður	Heimild	●1941-1970	361308	405736	Ómetið	Já	Engin hætta	Vegagerð	Engar
231-71	Kleppsmýrarblettur 17, Útskálar	Kartöflugarður	Heimild	●1940	361402	405831	Ómetið	Já	Engin hætta	Vegagerð	Engar
232-15	Camp Pony Track	Herskálahverfi	Heimild	●1940	361287	405236	Ómetið	Já	Engin hætta	Vegagerð	Engar
232-18	Skeiðvöllur	Reiðvöllur	Heimild	●1922-1971	361352	405262	Ómetið	Já	Engin hætta	Vegagerð	Engar
232-55	Sandhóll, Blesugróf	Íbúðarhús	Heimild	●1954-1975	361471	404684	Ómetið	Já	Engin hætta	Vegagerð	Engar

232-56	Eystrihóll, Blesugróf	Íbúðarhús	Heimild	●1954-1971	361453	404700	Ómetið	Já	Engin hætta	Vegagerð	Engar
232-57	Sandskeið, Blesugróf	Íbúðarhús	Heimild	●1954-1971	361439	404716	Ómetið	Já	Engin hætta	Vegagerð	Engar
232-58	Garðstunga, Kastalinn, Blesugróf	Íbúðarhús	Heimild	●1954-1971	361426	404754	Ómetið	Já	Engin hætta	Vegagerð	Engar
232-59	Grund, Blesugróf	Íbúðarhús	Steypa	●1965-1971	361441	404784	Ómetið	Já	Engin hætta	Vegagerð	Engar
232-60	Ingimar Þorsteinsson Blesugróf	Íbúðarhús	Heimild	●1954-1965	361420	404829	Ómetið	Já	Engin hætta	Vegagerð	Engar
232-61	Veðbanka- og geymsluhús	Hús	Heimild	●1930-1971	361308	405134	Ómetið	Já	Engin hætta	Vegagerð	Engar
232-62	Reykjaæð	Hitaveitulögn	Heimild	●1939-1970	361223	405286	Ómetið	Já	Engin hætta	Vegagerð	Engar
232-66		Hús	Heimild	●1944-1965	361293	405255	Ómetið	Já	Engin hætta	Vegagerð	Engar
232-67	Gömlu Fákshúsin	Hesthús	Húsgrunnur	●1959-1999	405216	405216	Gott	Nei	Engin hætta	Vegagerð	Engar
232-68	Breiðholtsvegur	Vegur	Heimild	●1940	361179	405111	Ómetið	Að hluta	Engin hætta	Vegagerð	Engar
232-69	Gamla félagsheimili Fáks	Félagsheimili	Heimild	●1962-1985	361279	405086	Ómetið	Já	Engin hætta	Vegagerð	Engar
232-81		Náma	Heimild	●1945	361346	405477	Ómetið	Já	Engin hætta	Vegagerð	Engar
232-70	Heiði	Íbúðarhús	Heimild	●1963-1971	361401	404777	Ómetið	Já	Engin hætta	Vegagerð	Engar
232-71	Tunga	Íbúðarhús	Heimild	●1960-1970	361374	404838	Ómetið	Já	Engin hætta	Vegagerð	Engar
232-72	Snæland	Íbúðarhús	Heimild	●1935-1971	361369	404894	Ómetið	Já	Engin hætta	Vegagerð	Engar
232-88	Elliðaárbrú vestari	Brú	Brú	●1940	361518	405545	Gott	Nei	Engin hætta	Vegagerð	Engar
232-155	Nesti við Elliðaár	Bensínstöð	Heimild	●1956-1980	361369	405611	Ómetið	Að hluta	Engin hætta	Vegagerð	Engar
232-156		Náma	Heimild	●1947	361436	404655	Ómetið	Að hluta	Engin hætta	Vegagerð	Engar

Borgarsögusafn Reykjavíkur

Minjakort

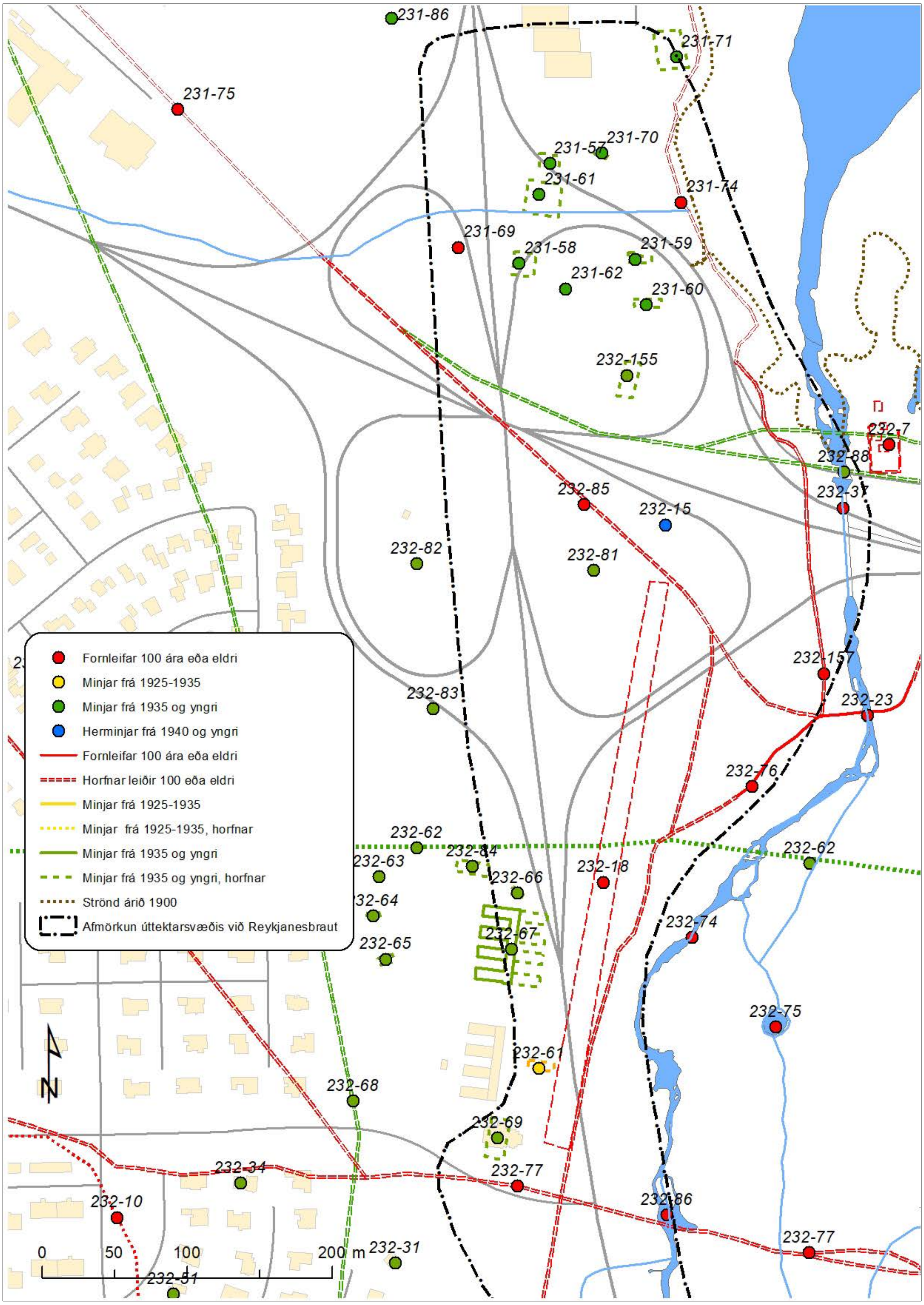

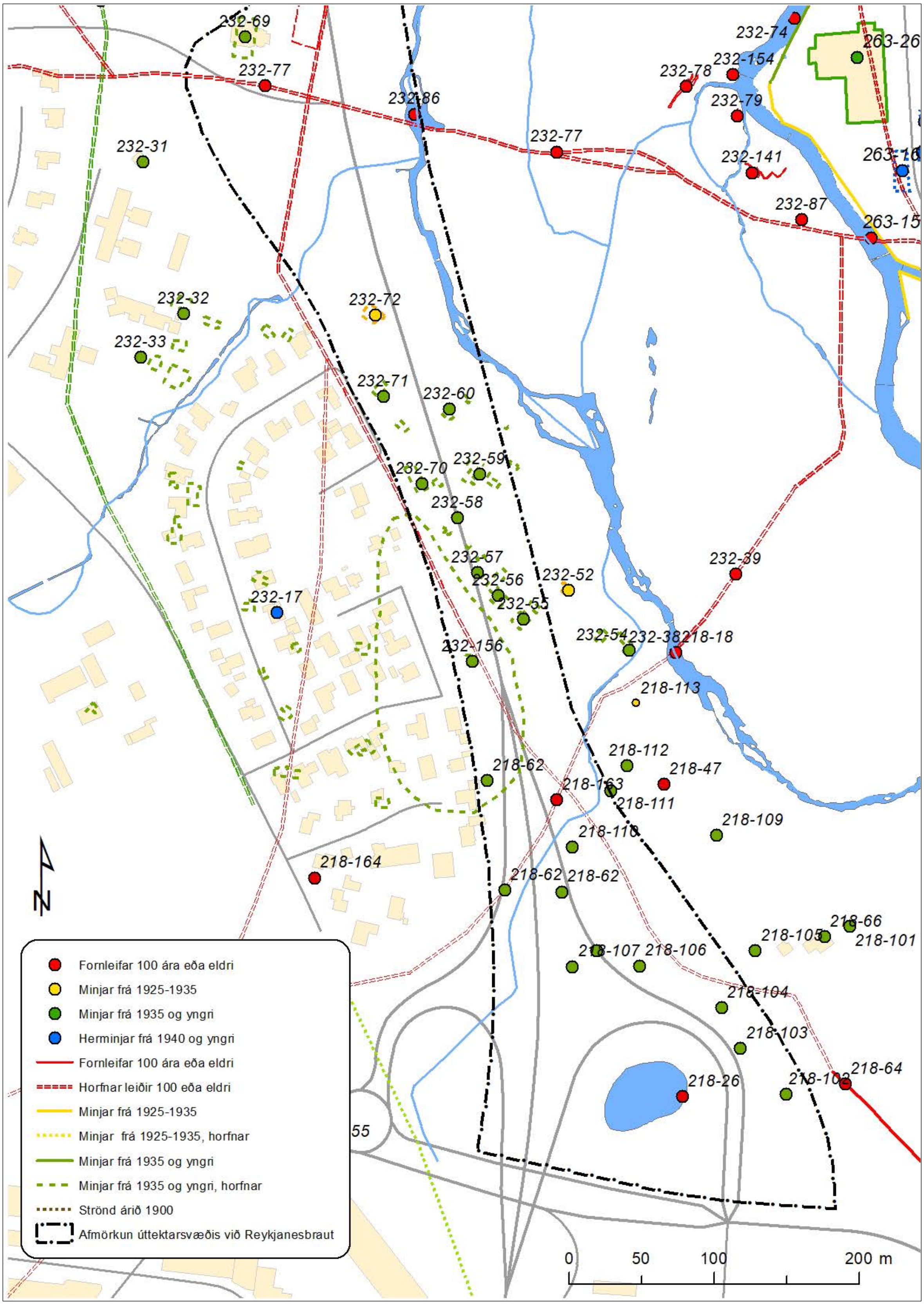
232-69
232-77
232-86
232-74
263-26
232-154
232-78
232-79
232-77
232-31
232-141
263-16
232-87
263-15
232-32
232-72
232-33
232-71
232-60
232-59
232-70
232-58
232-57
232-39
232-56
232-52
232-17
232-55
232-54
232-38
218-18
232-156
218-113
218-112
218-62
218-47
218-163
218-111
218-109
218-110
218-164
218-62
218-62
218-66
218-105
218-101
218-107
218-106
218-104
218-103
218-26
218-102
218-64
55
Fornleifar 100 ára eða eldri
Minjar frá 1925-1935
Minjar frá 1935 og yngri
Herminjar frá 1940 og yngri
Fornleifar 100 ára eða eldri
Horfnar leiðir 100 eða eldri
Minjar frá 1925-1935
Minjar frá 1925-1935, horfnar
Minjar frá 1935 og yngri
Minjar frá 1935 og yngri, horfnar
Strönd árið 1900
Afmörkun úttektarsvæðis við Reykjanesbraut
0
50
100
200 m

Skýrslur Borgarsögusafns Reykjavíkur

190 Sólrún Inga Traustadóttir: *Fornar rætur Árbæjar. Fornleifarannsókn. Áfangaskýrsla 2017.* Rvk. 2018.

191 Anna Lísa Guðmundsdóttir og Margrét Björk Magnúsdóttir: *Fornleifaskráning á efnisvinnslusvæði við Álfsnesvík Þerneyjarsundi.* Rvk. 2018.

192 Anna Lísa Guðmundsdóttir og Margrét Björk Magnúsdóttir: *Fornleifaskráning vegna athafnasvæðis á Hólmsheiði.* Rvk. 2018.

193 Anna Sofía Kristjánsdóttir, Anna Lísa Guðmundsdóttir og Margrét Björk Magnúsdóttir: *Köllunarklettur Þ47. Héðinsgata, Köllunarklettsvegur, Sundagarðar, Sæbraut.* Rvk. 2018.

194 Anna Lísa Guðmundsdóttir og Margrét Björk Magnúsdóttir: *Fornleifaskráning vegna deiliskipulags á Stórahnjúk Úlfarsfelli.* Rvk. 2018.

195 Anna Lísa Guðmundsdóttir og Margrét Björk Magnúsdóttir: *Fornleifaskráning vegna deiliskipulags á bæjarstæði Mógilsár.* Rvk. 2019.

196 Anna Sofía Kristjánsdóttir, Anna Lísa Guðmundsdóttir og Drífa Kristín Þrastardóttir: *Dunhagi, Hjarðarhagi, Tómasarhagi. Fornleifaskrá og húsakönnun.* Rvk. 2019.

197 Sólrún Inga Traustadóttir o.fl.: *Fornar rætur Árbæjar – Fornleifarannsókn. Áfangaskýrsla 2018.* Rvk. 2019.

198 Anna Sofía Kristjánsdóttir, Anna Lísa Guðmundsdóttir og Drífa Kristín Þrastardóttir: *Sjómannaskólareitur. Nóatún, Háteigsvegur, Vatnsholt, Skipholt. Fornleifaskrá og húsakönnun*. Rvk. 2019.

199 Margrét Björk Magnúsdóttir og Anna Lísa Guðmundsdóttir: *Fornleifaskráning á lóð fyrir innsiglingamerki á Gufuneshöfða.* Rvk. 2019.

200 Anna Lísa Guðmundsdóttir, Drífa Kristín Þrastardóttir og Margrét Björk Magnúsdóttir: *Nauthólsvík og Nauthólsvíkurvegur. Fornleifaskrá og húsakönnun.* Rvk. 2019

201 Margrét Björk Magnúsdóttir og Anna Lísa Guðmundsdóttir: *Fornleifaskráning á hluta jarðarinnar Jörfa á Kjalarnesi vegna deiliskipulags.* Rvk. 2019.

202 Sólrún Inga Traustadóttir, Almar Smári Óskarsson, Anna Soffía Ingólfsdóttir, Björn Ari Örvarsson, Ísak Freyr Valsson, Jóhanna Valgerður Guðmundsdóttir, Katrín Alda Ámundadóttir, Snædís Sunna Thorlacius: *Fornar rætur Árbæjar. Fornleifarannsókn. Framvinduskýrsla 2019.* Rvk. 2020.

203 Anna Lísa Guðmundsdóttir, Alma Sigurðardóttir, Margrét Björk Magnúsdóttir og Drífa Kristín Þrastardóttir: *Elliðaárdalur. Fornleifaskrá og húsakönnun.* Rvk. 2020.

204 Drífa Kristín Þrastardóttir og Anna Lísa Guðmundsdóttir: *Nýi-Skerjafjörður. Fornleifaskrá og húsakönnun.* Rvk. 2021.

205 Anna Lísa Guðmundsdóttir og Margrét Björk Magnúsdóttir: *Göngustígur í Öskjuhlíð. Fornleifaskrá*. Rvk. 2020.

206 Anna Lísa Guðmundsdóttir: *Skúlagata – Frakkastígur 1. Fornleifaskrá.* Rvk. 2020.

207 Anna Lísa Guðmundsdóttir og Margrét Björk Magnúsdóttir:. *Fornleifaskráning vegna tvöföldunar Suðurlandsvegar frá Bæjarhálsi austur að Hólmsá. Fornleifaskrá.* Rvk. 2020.

208 Alma Sigurðardóttir og Drífa Kristín Þrastardóttir: *Veðurstofuhæð. Húsakönnun*. Rvk. 2021.

209 Margrét Björk Magnúsdóttir og Anna Lísa Guðmundsdóttir: *Veðurstofuhæð. Fornleifaskrá*. Rvk. 2022.

210 Anna Lísa Guðmundsdóttir: *Laugavegur sem göngugata 2. áfangi*. Fornleifaskrá. Rvk. 2021.

211 Alma Sigurðardóttir og Drífa Kristín Þrastardóttir: *Ártúnshöfði. Svæði 1-4. Húsakönnun*. Rvk. 2021.

212 Anna Lísa Guðmundsdóttir og Margrét Björk Magnúsdóttir *Ártúnshöfði. Fornleifaskrá*. Rvk. 2021.

213 Sólrún Inga Traustadóttir, Ásta Rakel Viðarsdóttir, Þóra Kristín Briem, Jakob Kristján Þrastarson, Ögn Þórarinsdóttir *Fornar rætur Árbæjar – Fornleifarannsókn. Áfangaskýrsla 2020.* Rvk. 2021.

214 Drífa Kristín Þrastardóttir og Anna Lísa Guðmundsdóttir: *Holtsgata 10-12 og Brekkustígur 16. Fornleifaskrá og húsakönnun*. Rvk. 2021.

215 Anna Lísa Guðmundsdóttir: *Fornleifaskrá. Vesturgata - Framkvæmdarsvæði frá Stýrimannastíg að Bræðraborgastíg og þaðan niður að Hlésgötu*. Rvk. 2021.

216 Drífa Kristín Þrastardóttir, Anna Lísa Guðmundsdóttir, Margrét Björk Magnúsdóttir, María Gísladóttir: *Byggðakönnun. Borgarhluti 6 – Breiðholt*. Rvk. 2021.

217 Anna Lísa Guðmundsdóttir og Margrét Björk Magnúsdóttir: *Rauðhólar. Fornleifaskrá*. Rvk. 2021.

218 Anna Lísa Guðmundsdóttir og Margrét Björk Magnúsdóttir: *Sörlaskjól. Fornleifaskrá*. Rvk. 2021.

219 Sólrún Inga Traustadóttir, Albína Hulda Pálsdóttir, Brynja Árnadóttir, Gavin Lucas, Sigþór Bjarmi Geirsson, Torbjörn Brorsson *Fornar rætur Árbæjar – Fornleifarannsókn. Áfangaskýrsla 2021.* Rvk. 2022.

220 Salvör Jónsdóttir og Anna Lísa Guðmundsdóttir: *Stúdentagarðar við Eggertsgötu. Fornleifaskrá og húsakönnun*. Rvk. 2022.

221 Alma Sigurðardóttir: *KR-svæðið – Frostaskjól 2-6. Húsakönnun*. Rvk. 2022.

222 Salvör Jónsdóttir: *Keldur og Keldnaholt. Húsakönnun*. Rvk. 2022.

223 Anna Lísa Guðmundsdóttir, Drífa Kristín Þrastardóttir, Guðlaug Erna Jónsdóttir og Margrét Björk Magnúsdóttir: *Byggðakönnun. Borgarhluti 3 – Hlíðar*. Rvk. 2023.

224 Anna Lísa Guðmundsdóttir og Margrét Björk Magnúsdóttir: *Fornleifaskrá. Borgarhluti 3 – Hlíðar*. Rvk. 2023.

225 Sólrún Inga Traustadóttir, Daníel Freyr Ívarsson, Guðrún M. Eyfjörð Skarphéðinsdóttir, Ingvar Örn Magnússon, Jóhanna Teuffer, Margrét Rós Svansdóttir: *Fornar rætur Árbæjar – Fornleifarannsókn. Áfangaskýrsla 2022*. Rvk. 2023.

226 Guðlaug Erna Jónsdóttir og Salvör Jónsdóttir: *Bensínstöðvar á uppbyggingarlóðum. Húsakönnun*. Rvk. 2023.

227 Margrét Björk Magnúsdóttir og Anna Lísa Guðmundsdóttir: *Leirtjörn vestur. Fornleifaskrá*. Rvk. 2023.

228 Margrét Björk Magnúsdóttir og Anna Lísa Guðmundsdóttir: *Fornleifaskráning fyrir skotsvæði á norðanverðu Álfsnesi*. Rvk. 2023.

229 Anna Lísa Guðmundsdóttir: *Klöpp – Skúlagata. Fornleifaskrá.* Rvk. 2023.

230 Anna Lísa Guðmundsdóttir og Margrét Björk Magnúsdóttir: *Fornleifaskráning vegna Borgalínu – Lotu 1. Ártúnshöfði – Fossvogur*. Rvk. 2023.

231 Anna Lísa Guðmundsdóttir. *Þjóðarhöll. Fornleifaskrá*. Rvk. 2023.

232 Steinunn Guðmundsdóttir. *Laugardalur – Þjóðarhöll. Húsakönnun*. Rvk. 2024.

233 Anna Lísa Guðmundsdóttir og Margrét Björk Magnúsdóttir. *Gufunes – Samgöngutengingar. Fornleifaskrá*. Rvk. 2023.

234 Sólrún Inga Traustadóttir, Erla Arnardóttir, Eva Bryndís Ágústsdóttir, Heiðar Berg Hjartarson, Lovísa A. Jónsdóttir, Margrét Helgadóttir, Rósa Stefánsdóttir: *Fornar rætur Árbæjar – Fornleifarannsókn. Áfangaskýrsla 2023*. Rvk. 2024.